

KOMUNALNY ZWIĄZEK GMIN NADZALEWOWYCH W ELBLĄGU

Projekt realizowany przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej (Phare)

STRATEGIA ROZWOJU

Obszaru Gmin Nadzalewowych

do 2015 roku

Elbląg, ~~listopad~~ 2000

Deleted: październik

Przewodniczący Zgromadzenia Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych:

- Roman Pawłowski

Zarząd Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych:

- Marek Gliszczyński – Przewodniczący
- Edward Bednarz – Członek
- Zbigniew Gzowski – Członek

Eksperti:

- prof. dr inż. arch. Jerzy Kołodziejwski
- prof. dr hab. Krzysztof Luks
- inż. Anna Talaga
- mgr inż. arch. Barbara Bańkowska
- mgr inż. arch. Jacek Bocheński

Konsultacja:

- Irena Derewecka

Kierownik Biura Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych:

- Michał Oliwiecki

„Strategia Rozwoju Obszaru Gmin Nadzalewowych do 2015 roku” została przyjęta w dniu 17 listopada 2000 r. uchwałą nr X/45/00 Zgromadzenia Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych w Elblągu

Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych
www.zalew.org.pl
Telefon: (055) 232-95-03

82-300 Elbląg, ul. Portowa 1
e-mail: zalew@zalew.org.pl
Fax: (055) 234-46-31

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	
1.1. <i>Położenie geograficzne</i>	8
1.2. Podstawowe zasady i instrumenty wspierania rozwoju regionalnego. Możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków zewnętrznych	9
1.3. Wnioski do strategii rozwoju obszaru Gmin Nadzalewowych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko–Mazurskiego i Pomorskiego	10
2. SYNTEZA DIAGNOZY	
2.1. <i>Położenie. Ogólna charakterystyka obszaru</i>	15
2.2. <i>Sieć osadnicza – cechy charakterystyczne miast i gmin wiejskich</i>	19
2.3. <i>Demografia. Rynek pracy</i>	25
2.3.1. Demografia	25
2.3.2. Rynek pracy	26
2.4. <i>Ocena stanu gospodarki</i>	27
2.4.1. Przemysł	27
2.4.2. Turystyka i rekreacja	27
2.4.3. Rolnictwo	28
2.4.4. Leśnictwo	28
2.4.5. Gospodarka rybacka; rybołówstwo	29
2.4.6. Porty	29
2.4.7. Multimedialny węzeł transportowy w Elblągu	30
2.4.8. Obsługa komunikacyjna obszaru gmin Zalewu Wiślanego	31
2.4.9. Gospodarka wodno-ściekowa	34
2.5. <i>Analiza SWOT</i>	35
3. STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU GMIN NADZALEWOWYCH	
3.1. <i>Wizja. Cele strategiczne. Priorytety. Zadania</i>	39
3.2. <i>Wykaz przedsięwzięć – zadań do Kontraktów Wojewódzkich (finansowania ze środków przedakcesyjnych Unii Europejskiej)</i>	58
ANEKS	
1. Źródła finansowania programów	II
2. Wybrane dane statystyczne dla gmin za 1998 r.	XIII

WPROWADZENIE

Zalew Wiślany i jego otoczenie: Mierzeja Wiślana, Żuławy Wiślane, Wysoczyzna Elbląska i Nizina Staropruska, tworzą jedyny w swoim rodzaju kompleks przyrodniczo-krajobrazowy. Z kompleksem tym nierozzerwalnie wiążą się dużej wartości przyrodniczej obszary po drugiej stronie granicy państwowej Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej.

Opracowanie „Strategia Rozwoju Obszaru Gmin Nadzalewowych” obejmuje tereny polskie, na które składają się: zbiornik Zalewu Wiślanego i jego otoczenie lądowe. Jest to spójny naturalny obszar funkcjonalny. Podmiotowo obejmuje gminy położone wokół Zalewu Wiślanego, a mianowicie miasta: Braniewo, Elbląg i Krynica Morską; gminy miejsko-wiejskie: Frombork, Nowy Dwór Gdański i Tolkmicko oraz gminy wiejskie: Braniewo, Elbląg, Stegna i Sztutowo. Tworzą one (bez Braniewa) Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych. Związek powołano w roku 1996 w celu prowadzenia wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i rozwiązywania problemów ograniczających rozwój gospodarczy obszaru.

Prowadzenie spójnej, kompleksowej polityki rozwoju w obszarze Zalewu Wiślanego, graniczącego z Federacją Rosyjską, a po stronie polskiej wchodzącego w skład dwóch województw (pomorskie i warmińsko-mazurskie), trzech powiatów oraz dziesięciu gmin, jest niezwykle trudne. Splatają się tu interesy różnych grup społecznych, poszczególnych obywateli, podmiotów gospodarczych, instytucji rządowych, służb specjalnych, a nawet dwóch państw. Rozwiązywanie podstawowych problemów na tym obszarze uczestnicy życia społecznego i gospodarczego postrzegają bardzo często w zupełnie odmienny sposób. W tej sytuacji potrzeba opracowania wspólnego dokumentu planistycznego dla tego obszaru była oczywista.

Decyzję o przystąpieniu do prac nad opracowaniem Strategii Zgromadzenie Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych podjęło w dniu 29 marca 1999 r. Podjęcie prac nad przygotowaniem spójnego, kompleksowego dokumentu planowania strategicznego dla obszaru funkcjonalnego Zalewu Wiślanego i jego bezpośredniego otoczenia poprzedzono konsultacjami z liderami samorządów lokalnych, władzami samorządowymi województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego i wojewodami tych województw.

Jednocześnie podjęto starania o pozyskanie środków finansowych na realizację części zadań związanych z pracami nad Strategią. Władze Związku wspólnie z Zarządem

Deleted: podzielonym granicami państwową i administracyjnymi po stronie polskiej na: dwa

Deleted: województwa

Deleted: trzy powiaty

Deleted: siedem

Deleted: Ponadto dochodzą

Deleted: jest niejednokrotnie

Deleted: różny

Deleted: wypracowaniem

Deleted: było wielokrotnie dyskutowane przez Zarząd Związku z władzami

Deleted: oraz

Deleted: a także

Deleted: Na posiedzeniu 29 marca 1999 r. Zgromadzenie Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych, podjęło decyzję o przystąpieniu do prac nad przygotowaniem Strategii.

Deleted: Realizacja tej decyzji poparta została staraniami

Miejskim w Elblągu, w wyniku złożonej aplikacji do Programu Phare'97 Inicjatywy Proeuropejskie, takie wsparcie finansowe uzyskały. Dofinansowanie to dotyczyło Projektu: „Warsztaty – Strategia rozwoju miasta Elbląga oraz obszaru gmin Zalewu Wiślanego, uwzględniając uwarunkowania ekologiczne, jako podstawa wykorzystania instrumentów polityki przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej”. Dzięki temu wsparciu możliwe było opracowanie i opublikowanie tego bardzo ważnego dla dalszego harmonijnego rozwoju obszaru, dokumentu.

Deleted: ,

Deleted: uzyskały

Deleted: z Funduszu Phare. Przedsięwzięcie

Formatted

Deleted: dofinansowane jest z tych środków.

Wypracowanie wspólnego dokumentu stanowiącego podstawę kształtowania rozwoju tego obszaru nadzalewowego, ma szczególne znaczenie w sytuacji prawnej i instytucjonalnej, jaka kształtuje się w wyniku wejścia w życie Ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego. Dokumenty planowania strategicznego sporządzone w ramach województw samorządowych stanowiąc będą podstawy formalne i merytoryczne do podejmowania konkretnych przedsięwzięć w ramach polityki regionalnej państwa wspomaganej instrumentami przedakcesyjnymi, a w przyszłości funduszami strukturalnymi Unii Europejskiej.

Prace nad dokumentem „Strategia...” rozpoczęto w I kwartale 2000 roku. Poprzedzono je rozpoznaniem sytuacji społecznej, demograficznej i gospodarczej w gminach. Wszystkie gminy uczestniczyły w tych pracach poprzez przekazanie materiałów informacyjnych (ankiety), a także bezpośrednio poprzez udział w „Warsztatach budowania Strategii”. Zasady prowadzenia prac nad dokumentem „*Strategia Rozwoju Obszaru Gmin Nadzalewowych do 2015 r.*” uwzględniały wymagania, jakie wynikają z umowy zawartej z Funduszem Współpracy – Jednostką Zarządzającą Programem Inicjatywy Proeuropejskie. Stosownie do tego, przestrzegane były następujące zasady:

Deleted: o gminie

Deleted: Warsztaty

Deleted: Sposób

Deleted: są

Formatted: Bullets and Numbering

- partnerstwa, tj. szerokiego udziału społeczności lokalnej w procesie budowy dokumentu;
- dodatkowości, tj. finansowego udziału wszystkich uczestników;
- programowania, tj. wykorzystania dotychczasowego dorobku analitycznego i planistycznego, zarówno poszczególnych gmin, jak też opracowań dla Zalewu Wiślanego,
- subsydialności.

W ramach prac prowadzonych nad Strategią przeanalizowano i wykorzystano dostępne opracowania naukowe, analityczne i planistyczne dotyczące Zalewu Wiślanego i jego otoczenia, będące w posiadaniu gmin, województw i placówek naukowo-badawczych oraz fundacji. Wykorzystany został przede wszystkim materiał badawczy: „Opracowanie

Deleted: strategią

Deleted: rozwoju obszaru gmin nadzalewowych przeanalizowane zostały dostępne opracowania analityczne oraz dokumenty planistyczne, będące w posiadaniu gmin oraz województw, a także opracowania obejmujące obszar funkcjonalny Zalewu Wiślanego.

Deleted: również

podstaw procesu aktywizacji regionu elbląskiego w aspekcie transportu rzecznego, rekreacji i rybołówstwa” wykonany przez Instytut Morski w Gdańsku oraz opracowanie: „Zintegrowane Zarządzanie Obszarami Przybrzeżnymi Zalewu Wiślanego ZZOP”, wykonane w ramach porozumienia rządowego. Jednocześnie, prawie równolegle, prowadzone były prace nad sporządzeniem strategii rozwoju gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego i województwa pomorskiego. Ustalenia tych dokumentów uwzględniono w sformułowaniach celów strategicznych oraz zadań.

Dla potrzeb przygotowania tego dokumentu sporządzone zostały także odrębne opracowania eksperckie:

- prof. dr hab. Krzysztof Luks - **Problemy rozwoju gmin nadzalewowych** –
Wnioski do strategii – Ekspertyza (transport).
- Prof. Jerzy Kołodziejski, dr Andrzej Pyszkowski, dr hab. Jacek Szlachta –
Problemy rozwoju miasta – założenia; Wnioski do strategii rozwoju Elbląga – Ekspertyza.
- Inż. Anna Talaga – **Ocena stanu wyjściowego – uwarunkowania, problemy rozwoju, analiza SWOT – obszaru gmin Zalewu Wiślanego. Ekspertyza.**
- Mgr inż. arch. Jacek Bocheński - **Uwarunkowania przestrzenne zagospodarowania obszarów nadzalewowych.**

Formatted: Bullets and Numbering

Podstawowy wkład merytoryczny, w części zasadniczej do dokumentu „Strategia...” wypracowany został podczas „warsztatów” budowania strategii w czerwcu 2000 r. W warsztatach budowania strategii udział wzięli liderzy życia gospodarczego i społecznego oraz władze samorządowe gmin lub ich przedstawiciele, dyrektorzy departamentów polityki rozwoju regionalnego urzędów marszałkowskich województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, przedstawiciele Urzędu Morskiego w Gdańsku, przedstawiciele władz powiatów oraz liderzy instytucji zajmujących się ochroną środowiska.

Deleted:

W pracach „Warsztatu budowania Strategii” wzięło udział 45 osób.

Uczestników warsztatu problemowego podzielono na trzy zespoły robocze:

- Zespół 1 – Mierzeja Wiśłana (przedstawiciele gmin: Stegna, Sztutowo),
- Zespół 2 – gminy żuławskie z ośrodkami węzłowymi Elbląg i Nowy Dwór Gdański
– (gminy Elbląg, m. Elbląg, Urząd Morski),
- Zespół 3 – gminy przyzalewowe (gminy: Braniewo, Tolkmicko, m. Braniewo).

Formatted: Bullets and Numbering

Deleted: miasto

Deleted: żuławskie

Deleted: miasto Braniewo,

Deleted: Frombork

Prace w każdym z zespołów prowadzone były przy bezpośrednim udziale moderatora – eksperta mgr inż. arch. Barbary Bańkowskiej, a ich rezultatem było wypracowanie:

Deleted: Pani

- wiodących głównych problemów dla poszczególnych obszarów,
- wspólnych celów, priorytetów rozwoju, określenie najważniejszych „kluczowych”, („magicznych”) miejsc obszaru.

Formatted: Bullets and Numbering

Wyniki prac zespołów prezentowano na sesjach ogólnych i po dyskusji z udziałem wszystkich uczestników warsztatów, weryfikowano lub przyjmowano je jako wspólne.

Wypracowany tą drogą dokument stanowi odrębne opracowanie. **Dokument ten wykorzystany został jako podstawa wypracowania wizji, przyjęcia celów strategicznych, kierunków działań oraz zadań (przedsięwzięć realizacyjnych).**

Formatted

„Strategia Rozwoju Obszaru Gmin Nadzalewowych” stanowić winna **podstawę formalną i merytoryczną** do podejmowania wspólnych przedsięwzięć przez samorządy gmin wspierane decyzjami władz samorządowych obu województw: warmińsko-mazurskiego oraz pomorskiego. **Dokument ten stanowić powinien podstawę wspierania działań samorządów lokalnych, gmin obszaru Zalewu Wiślanego. Natomiast nie zastępuje on „Strategii rozwoju” poszczególnych gmin ani też nie ogranicza działań władz samorządowych.**

Przyjęte w „Strategii...” przedsięwzięcia mają na celu zrównoważony rozwój obszaru. Zabezpieczają one:

- zachowanie unikalnych walorów środowiska przyrodniczego oraz poprawę jego stanu tam, gdzie zostało zdegradowane,
- stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego poprzez inwestycje w infrastrukturze transportowej i technicznej,
- pełniejsze wykorzystanie potencjału ludzkiego.

Deleted: W dalszych działaniach podstawowe znaczenie będą miały zaproponowane przedsięwzięcia mające na celu zrównoważony rozwój tego obszaru. Przedsięwzięcia zabezpieczają:

Deleted: poprawę i

Formatted: Bullets and Numbering

Kolejne działania o podstawowym znaczeniu dla rozwoju obszaru, muszą się odnosić do sprawnej realizacji przedsięwzięć opisanych w „Strategii...”.

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1.1. Położenie geograficzne

Obszar Zalewu Wiślanego leży w Basenie Morza Bałtyckiego. W początkach lat 90-tych w basenie Morza Bałtyckiego nawiązana została międzynarodowa współpraca. Zobowiązuje ona do rozwoju przestrzennego, zgodnego z zasadami „Wizji i Strategii wokół Bałtyku – 2010” (VASAB – 2010) przy zachowaniu równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym a zasobami środowiska.

Istotne postanowienia tego dokumentu dotyczą:

- współpracy przygranicznej, nakierowanej na rozwój infrastruktury, ochrony środowiska i współpracę gospodarczą,
- prowadzenia długofalowej gospodarki zasobami naturalnymi,
- planowania przestrzennego na wybrzeżach,
- rozwoju europejskiej sieci urbanistycznej,
- rozwoju sieci infrastrukturalnych na poziomie europejskim.

Formatted: Bullets and Numbering

Szanse, możliwości rozwoju wynikające z tego położenia, warunkują:

- Położenie w ogólnoeuropejskim systemie powiązań ekologicznych ECONET® (bogate zasoby przyrodnicze i estetyczne, mało spotykane w Europie bogactwo fauny, flory i bioklimatu), także w obszarze funkcjonalnym Zielonych Płuc Polski oraz postulowanego Zielonego Pierścienia Europy.
- Położenie w zasięgu oddziaływania dużych portów morskich oraz aglomeracji Gdańska, Kaliningradu (Federacji Rosyjskiej), także ośrodka wojewódzkiego Olsztyna. Łatwy dostęp do potencjału naukowego, kulturowego i społeczno-gospodarczego oraz na wysokim poziomie usług.
- Położenie w strefie nadmorskiej, o nagromadzonym bogactwie potencjałów (przyroda, krajobraz, bioklimat, zasoby wód mineralnych i termalnych).
- Położenie w strefie przygranicznej. Istniejąca i nadal rozbudowywana infrastruktura graniczna, pozwala na rozwój współpracy transgranicznej i obsługę współpracy międzynarodowej.
- Położenie w korytarzach regionalnych głównych szlaków komunikacyjnych drogowych, kolejowych i wodnych (o znaczeniu międzynarodowym i krajowym).

Formatted: Bullets and Numbering

1.2. Podstawowe zasady i instrumenty wspierania rozwoju regionalnego.

Możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków zewnętrznych

W ramach polityki regionalnej rządu, a także polityki przedakcesyjnej Unii Europejskiej, uruchamiane są instrumenty wspomagania rozwoju lokalnego. Kontekst integracji z Unią Europejską będzie miał w tym przypadku duże znaczenie. Z punktu widzenia porządku prawnego, podstawę wspomagania stwarza „Ustawa o zasadach **wspierania rozwoju regionalnego**” oraz dokumenty rządowe dotyczące planowania strategicznego.

Deleted: odgrywać

Deleted: w obszarze

Celem ogólnym polityki regionalnej w Unii Europejskiej jest dążenie do zmniejszania różnic w poziomie życia i rozwoju gospodarczego pomiędzy najbiedniejszymi i najbogatszymi rejonami państw członkowskich. Nadmierne różnice w poziomie życia i rozwoju gospodarczego mogą stanowić poważną barierę w procesach integracyjnych. Polityka regionalna oparta jest na zasadach partnerstwa i współfinansowania pomiędzy Unią a władzami centralnymi i regionalnymi danego państwa. W procesy realizacji bezpośrednio włącza się samorząd lokalny.

Deleted: ,

Deleted: z bezpośrednim włączeniem w

Deleted: samorządu lokalnego

Zasada ta ma również odbicie w ustawodawstwie polskim. Dotyczy to przede wszystkim polityki regionalnej państwa. Zgodnie z ustawą o zasadach wspierania rozwoju regionalnego, celami polityki regionalnej są m.in.:

Formatted: Bullets and Numbering

Deleted: ,

Deleted: dotyczącym

- pobudzanie wspólnot regionalnych i lokalnych do samodzielnego rozwiązywania problemów rozwojowych, przy wykorzystaniu zasobów lokalnych,
- pobudzanie inwestycji oraz podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki w regionach i jednostkach samorządu terytorialnego,
- korygowanie różnic w poziomach rozwoju poszczególnych obszarów kraju i wyrównywanie szans obywateli państwa bez względu na miejsce zamieszkania.

Przygotowanie się od strony programowej, także instytucjonalno–organizacyjnej i finansowej do wykorzystania nowych możliwości uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego, skierowanego na pobudzanie rozwoju lokalnego, zarówno ze środków krajowych, jak też Unii Europejskiej, będzie stanowić szansę rozwoju obszaru Zalewu Wiślanego.

Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego określa przedmiotowo zadania, na jakie budżet państwa będzie udzielał dofinansowania. Należą do nich:

1. Rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza Małej i Średniej Przedsiębiorczości (MSP), innowacje gospodarcze, transfer technologii.
2. Restrukturyzacja wybranych dziedzin usług publicznych oraz **gospodarki lokalnej i regionalnej**, opierająca się na zasadach zrównoważonego rozwoju.
3. Tworzenie nowych, stałych miejsc pracy (dotacje dla przedsiębiorstw).
4. Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej poprawiające warunki realizowania inwestycji gospodarczych.
5. Przedsięwzięcia w zakresie edukacji, w tym edukacja dorosłych.
6. Przedsięwzięcia z zakresu kultury regionalnej i **lokalnej**, będących składnikami kultury narodowej oraz ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego.
7. Inwestycje poprawiające stan środowiska.
8. **Rozwój instytucji działających na rzecz pobudzania aktywności i wspomagania działań samorządowych wspólnot regionalnych i lokalnych.**
9. Studia i badania.
10. Inne zadania wspierające rozwój regionalny.

1.3. Wnioski do strategii rozwoju obszaru Gmin Nadzalewowych wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Pomorskiego

„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego”

Problematyki rozwoju gmin obszaru województwa położonego na styku z Zalewem Wiślanym nie wyodrębnia.

Nie mniej, zarówno w części diagnostycznej, jak też strategicznej tego dokumentu, podstawowe problemy oraz zadania, warunkujące rozwój gmin tego obszaru są uwzględnione.

Istotne znaczenie ma podkreślenie znaczenia

Elbląga jako węzłowego ośrodka rozwoju obszaru Zalewu Wiślanego; rozwój portu

Elbląg, dróg wodnych, turystyki oraz ochrony przeciwpowodziowej dla miasta Elbląga.

Ważne znaczenie będą miały przyjęte w „*Strategii...*” działania zmierzające do:

— „stałej dbałości o tor wodny przez Zalew Wiślany i rozwój portu w Elblągu”,

Formatted: Bullets and Numbering

***Infrastruktura graniczna dostosowana
do potrzeb wymiany handlowej i turystyki***

„Działające obecnie przejścia graniczne:

- **morskie – Elbląg, Frombork,**

wymagają rozbudowy i modernizacji zwiększającej zakres ich działania.

Wykonanie projektowanej **drogi ekspresowej relacji Elbląg – Grzechotki** oraz przejścia granicznego w Grzechotkach daje szansę aktywizacji gospodarczej północno–zachodniej części województwa. Funkcję **gospodarczą morskiego portu w Elblągu** wzmocni rozbudowa morskiego przejścia granicznego wraz z budową terminalu dla odpraw statków handlowych. **Rozwój lądowych i morskich przejść granicznych zapewni swobodny przepływ turystów.**”

***Maksymalne i dynamiczne
wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu***

Zrealizowanie tak zdefiniowanego celu operacyjnego wymaga szeregu następujących działań:

- **zwiększenia aktywności turystycznej rejonu Zalewu Wiślanego oraz jeziora**

Drużno,

- **utrzymanie sprawności i kompleksowego zagospodarowania osobliwości w skali europejskiej, jaką jest Kanał Elbląsko-Ostródzki z połączeniem do Jeziora Jeziorak wraz z przylegającymi terenami.**

Nadrzędnym działaniem będzie stworzenie infrastruktury pożądanej dla rozwoju turystyki, tj.:

- **rozbudowa bazy noclegowej o zróżnicowanym standardzie, polegająca na zwiększeniu bazy noclegowej o najwyższym standardzie, budowie hoteli dwugwiazdkowych i kempingów oraz standaryzacji agroturystyki,**
- **poprawa zagospodarowania i oznakowania tras turystycznych,**
- **ujednolicenie znakowania dróg i identyfikowanych atrakcji turystycznych,**
- **poprawa stanu technicznego dróg,**
- **urządzanie ścieżek rowerowych,**
- **urządzenie miejsc postoju i odpoczynku turystów przy drogach i trasach rowerowych,**

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

– kontynuacja i intensyfikacja prac nad utrzymaniem czystego i bezpiecznego środowiska przez:

- stałą kontrolę i ocenę obiektów turystycznych i środowiska, likwidację pól namiotowych nie spełniających standardów,
- poprawę infrastruktury nabrzeży.

Poprzez prace nad Zintegrowanym Zarządzaniem Obszarami Przybrzeżnymi Zalewu Wiślanego region warmińsko-mazurski wpisuje się w Program Bałtycki na Rzecz Ochrony Środowiska.

„Strategia rozwoju województwa pomorskiego”

Problematyki obszaru Zalewu Wiślanego imiennie szerzej nie wyróżnia. Jednak w części strategicznej dokumentu zapisano cele i zadania dotyczące obszaru gmin nadzalewowych.

Deleted: również

Deleted: w części zasadniczej tego dokumentu (syntezie diagnozy, jak też zapisach Strategii)

A oto ważniejsze z nich przyporządkowane priorytetom i celom:

UNOWOCZEŚNIENIE TRADYCYJNYCH SEKTORÓW GOSPODARKI

- Rewaloryzacja techniczna i gospodarcza obszarów wiejskich, szczególnie Żuław i Powiśla, w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności.
- Wspieranie hodowli ryb i rybactwa śródlądowego, zwłaszcza na obszarach małej aktywności gospodarczej.
- Doprowadzenie do pełnego otwarcia polskich akwenów Zalewu Wiślanego dla żeglugi morskiej.
- Wspieranie rybołówstwa dalekomorskiego, bałtyckiego i przybrzeżnego wobec wyzwań konkurencyjności, także w związku z przystąpieniem do UE.

Formatted

Formatted

Formatted

Formatted

ROZWÓJ USŁUG, TRANSPORTU I TURYSTYKI

- Wspieranie i rozwój instytucji oraz imprez kulturalnych rangi krajowej i międzynarodowej, zwłaszcza bałtyckiej.
- Wspieranie rozwoju turystyki miejskiej i krajoznawczej, uwzględniając przede wszystkim wykorzystanie unikatowych krajowych i europejskich walorów Ziemi Pomorskiej, w tym atrakcyjności Żuław Wiślanych i Mierzei Wiślanej.
- Poszerzenie funkcji turystycznych małych portów. Rozwój marin, przybrzeżnej żeglugi pasażerskiej i śródlądowej oraz innych form turystyki morskiej.
- Popieranie inicjatyw samorządowych i prywatnych zmierzających do przedłużenia sezonu, w szczególności poprzez budowę parków wodnych.

Formatted

rozwój usług leczniczych i sanatoryjnych oraz rozwój całorocznej bazy hotelowej.

- Wspieranie rozwoju agroturystyki, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych.
- Kształcenie kadr dla turystyki i agroturystyki, z uwzględnieniem edukacji ekologicznej.
- Stworzenie sieci tras dla turystyki rowerowej.

ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ

- Kreowanie atrakcyjnych przybrzeżnych stref miejskich (tzw. waterfrontów).

WSPARCIE I STOPNIOWE PRZEKSZTAŁCANIE SŁABYCH STRUKTURALNIE OBSZARÓW WIEJSKICH

- Tworzenie pozarolniczych źródeł utrzymania na wsi i w małych miastach.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

- Modernizacja i podniesienie znaczenia dróg krajowych numer 6, 7, 22.

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY PORTOWEJ

- Wspieranie modernizacji i rozbudowy infrastruktury małych portów.

WSPIERANIE RÓŻNORODNOŚCI KULTUROWEJ REGIONU

- Pielegnowanie walorów krajobrazów historycznych regionu m.in. Żuław, Powiśla i strefy przymorskiej.

Formatted

Formatted

ZWIĘKSZANIE ROLI I ZNACZENIA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO W REGIONIE MORZA BAŁTYCKIEGO

- Aktywne uczestnictwo w pracach Euroregionu Bałtyk i Konferencji Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego.
- Wspieranie przedsięwzięć rozwijających wielopłaszczyznową i wielopodmiotową współpracę w Regionie Morza Bałtyckiego (np. VASAB 2010, HELCOM, Ars Baltica, Social Hansa, Baltic 21, Związek Miast Bałtyckich).
- Dążenie do uzyskania członkostwa w Komitecie Bałtyckim Konferencji Peryferyjnych Regionów Morskich.
- Tworzenie warunków do efektywnego wykorzystania funduszy pomocowych finansujących współpracę w Regionie Morza Bałtyckiego (np. INTERREG).

Formatted

Formatted

Deleted: <#>¶

Natomiast w cz. II Strategii – Pomorski Region Funkcjonalny, Studium Strategiczne”
wyodrębnia problem integracji zagospodarowania Zalewu Wiślanego.

Autorzy Strategii, powołując się na studia diagnostyczno – koncepcyjne, określają obszar funkcjonalny Zalewu Wiślanego jako „**Ekoregion Zalewu Wiślanego**” (EZW), przyjmując następujące uzasadnienie:

- 1) „Proces integracji Polski z Europą będzie stwarzał coraz korzystniejsze uwarunkowania zewnętrzne rozwoju, **pobudzanie zainteresowania krajów Europy zachodniej unikalnymi walorami rekreacyjnymi Zalewu Wiślanego. Popyt na usługi rekreacyjne będzie głównym źródłem rozwoju gospodarczego tego obszaru**”.

Do podstawowych warunków uruchomienia tego procesu należy zaliczyć:

- **dogodne powiązania komunikacyjne EZW z Europą Zachodnią,**
- **wysoki standard ekologiczny całego regionu związanego przyrodniczo i funkcjonalnie z Zalewem Wiślanym i jego wykorzystanie w europejskim i krajowym systemie ekologicznym.**

Formatted: Bullets and Numbering

Perspektywa rozwoju tego obszaru zaproponowana w „Strategii Województwa Pomorskiego” ma charakter „Wizji” – z możliwością realizacji w bliższej, nieokreślonej perspektywie czasowej.

Świadomość takiej szansy, nakazuje jednak podejmowanie takich działań i zadań, które wpływałyby na rozwój gospodarczy i ekonomiczny, nie naruszając podstawowych wartości obszaru.

2. SYNTEZA DIAGNOZY

2.1. Położenie. Ogólna charakterystyka obszaru

Obszar objęty opracowaniem „*Strategia...*” obejmuje polską część zbiornika wodnego Zalew Wiślany oraz miasta i gminy położone nad Zalewem. Powierzchnia obszaru wynosi 1.534 km². Obszar zamieszkuje ogółem 206,3 tys. ludności.

Z miast największą powierzchnię zajmują: Krynica Morska – 10 204 ha, Elbląg – 7 952 ha, natomiast najmniejszą powierzchnię zajmuje Tolkmicko – 228 ha.

Średnia powierzchnia gmin wiejskich wynosi 18 956 ha, przy czym największą jest gmina Braniewo – 30 693 ha, a najmniejszą gmina Sztutowo – 10 749 ha.

Obszar opracowania stanowi jedyny w swoim rodzaju kompleks przyrodniczo-krajobrazowy, o wybitnych zasobach przyrodniczych w skali europejskiej, bardzo wrażliwy na antropopresję.

W opracowaniach eksperckich, dokumentach planowania strategicznego uznawany jest za atrakcyjny strategiczny obszar „Ekoregion Zalewu Wiślanego” w jednoczącej się Europie Bałtyckiej.

Dla potrzeb tego dokumentu przyjęto nazwę roboczą „obszar gmin nadzalewowych (Zalewu Wiślanego)”.

Obszar ten jest niejednorodny. Wyraźnie wyróżniają się zróżnicowania przestrzenne. Tereny względnie jednorodne można podzielić na następujące jednostki:

- akwen Zalewu Wiślanego,
- Mierzeja Wiślana,
- Żuławy Wiślane,
- Wzniesienie Elbląskie,
- obszar północno – wschodni (braniewski).

Formatted: Bullets and Numbering

Głównym bogactwem tego obszaru są zasoby krajoznawcze, na które składają się:

- zasoby przyrodnicze,
- zasoby krajobrazowe,
- zasoby kulturowe.

Zalew Wiślany. Jeden z najbardziej atrakcyjnych wewnętrznych akwenów Bałtyku, posiadający status wód morskich (w części Federacji Rosyjskiej nazywany Zalewem Kaliningradzkim).

Powierzchnia Zalewu wynosi 838 km², z tego około 40% znajduje się w Polsce i 60% w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Wody Zalewu należą do mieszanych i charakteryzują się:

- zasoleniem od 0,4 – 4,2 ‰,
- dobrymi warunkami tlenowymi,
- zawartością badanych metali i insektycydów chloro-organicznych nieprzekraczającą wartości granicznych.

Formatted: Bullets and Numbering

Przeprowadzone badania wskazują, że stan czystości Zalewu stale poprawia się, lecz jest jeszcze ciągle niezadowalający.

Dynamikę wód Zalewu w poszczególnych porach roku warunkuje głównie wiatr, którego kierunek i prędkość decydują o wymianie cieplnej, zasoleniu, spiętrzeniu wód, zalodzeniu i procesach biologicznych.

Walory przyrodnicze Zalewu dla rozwoju turystyki oraz sportów wodnych nie są w pełni wykorzystane. Ograniczony dostęp do morza i brak właściwej infrastruktury spowodował, że w niewielkim stopniu rozwinięte zostały sporty wodne, w tym żeglarsstwo.

Zalew wykorzystywany jest do celów gospodarczych: dla rybołówstwa oraz jako droga transportowa dla transportu towarowego i osobowego (turystyka).

W Zalewie występuje około 30 gatunków ryb: morskich, słodkowodnych i dwuśrodowiskowych. Ważniejsze gatunki to: węgorz, leszcz, okoń, płoć, sandacz, boleń.

Na Zalewie występują dwa wyraźne sezony połowowe:

- wiosenny – ryby karpiowate, okoniowate, stynka, węgorz i śledź;
- jesienny – ryby okoniowate, łososiowate, węgorz i minóg;

Najwydajniejsze łowiska znajdują się w: strefie przygranicznej, wzdłuż Wysoczyzny Elbląskiej oraz Niziny Warmińskiej, a także w rejonie zachodnim.

Akwen otoczony jest z każdej strony innym krajobrazem:

- zalesioną Mierzeję Wiślana z zespołem portów i przystani: Kąty Rybackie, Stegna, Krynica Morska, Piaski;
- terenem płaskim nie zalesionym Żuław Wiślanych: Elbląg, Nowy Dwór Gdański;
- zalesionymi stokami Wysoczyzny Elbląskiej wyjątkowo malowniczymi od strony zalewu; z osadnictwem widocznym od strony wody;

- na wschód od Wysoczyzny Elbląskiej rozciąga się płaski teren polderów fromborsko - braniewskich.

Liczne trzcinowiska i szuwały otaczające zalew są siedliskiem lęgowym ptactwa wodnego i błotnego. Dla ochrony ptactwa utworzono na Zalewie i w jego otoczeniu rezerwat ornitologiczne – „Zatoka Elbląska” i w rejonie ujścia rz. Cieplcówki.

Projektowany jest rezerwat ornitologiczny na trzcinowiskach gm. Frombork i gm. Braniewo.

Porty i przystanie rybackie są zlokalizowane wzdłuż linii brzegowej w: Tolkmicku, Fromborku, Krynicy Morskiej, Kątach Rybackich, Piaskach, Nowej Pasłęce i innych mniejszych jednostkach osadniczych.

Potencjał rybołówstwa obejmuje 240 łodzi (280 rybaków).

Mierzeja Wiślana stanowi wąski pas łąd położony pomiędzy Zalewem Wiślanym a Zatoką Gdańską. Charakteryzuje się bogato urzeźbionym pasmem wydmy i szerokimi plażami od strony morza. Obszar jest zalesiony w ok. 70 %. Wyróżnia się bogactwem form roślinnych i wyjątkowym klimatem o dużym nasłonecznieniu (liczba dni pogodnych jest dwa razy większa niż w innych rejonach). Na całym pasie występują wody termalne. Mierzeję wyróżnia również sposób zabudowy zespołów osadniczych, portów rybackich, pojedynczych obiektów mieszkalnych. Po II wojnie światowej utworzone zostało Muzeum „Stutthoff”, świadectwo martyrologii i męczeństwa, w miejscu byłego obozu koncentracyjnego w Sztutowie.

Wysoka wartość przyrodnicza obszaru zdecydowała o utworzeniu następujących rezerwatów:

- rezerwat leśny „Buki Mierzei Wiślanej”,
- rezerwat ornitologiczny kormoranów „Kąty Rybackie”,
- rezerwat ornitologiczny „Mewia Łacha”,

Niemal na całej Mierzei Wiślanej został utworzony „Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana”.

Żuławy Wiślane to specyficzny płaski obszar pocięty rowami. Teren Żuław powstał w wyniku świadomej działalności człowieka. Zmeliorowanie terenów Dłty Wisły pozwoliło na uzyskanie przestrzeni rolniczej o bardzo żyznych glebach (II i III klasy bonitacji). Jest to jeden z najbardziej żyznych obszarów w Polsce.

Prawidłowe i efektywne wykorzystanie tego obszaru zależy nie tylko od umiejętności ludzkich, ale w dużym stopniu od sprawności technicznej urządzeń melioracyjnych i systemu przeciwpowodziowego.

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

Na obszarze tym na 1 ha gruntów przypada 150 mb kanałów i rowów melioracyjnych. Żuławy Wiślane, to także obszar o dużych walorach krajobrazowych i kulturowych. Znajdują się tu zachowane zabytki kultury mennonickiej, liczne, ciekawe obiekty hydrotechniki (mosty, śluzy, pompy, itp.) i interesujące budownictwo.

Na Żuławach w **Raczkach Elbląskich** znajduje się **najniższy punkt w Polsce, którego wysokość wynosi –1,8 m poniżej poziomu morza**. Znajduje się tu też wielkiej wartości rezerwat ornitologiczny obejmujący Jezioro Drużno. Tędy wiedzie Kanał Elbląsko-Ostródzki z unikalnymi pochylniami.

Wzniesienia Elbląskie: stanowią wyraźne wypiętrzenie (maks. wys. 197 m n.p.m.) z bogato urzeźbionymi i zalesionymi krawędziami schodzącymi od północy do Zalewu Wiślanego. Krawędź opadająca do Zalewu rozcięta jest wieloma rzekami, które mają charakter potoków górskich. Charakterystyczne dla tego obszaru jest duże zalesienie obszaru o zachowanym pierwotnym drzewostanie. Położone w tym obszarze miasto Tolkmicko ma dobrze zachowany układ zabytkowy Starego Miasta wraz z przedpołem portowym (port żeglugi pasażerskiej, port jachtowy i port rybacki) nadający miastu niepowtarzalny urok od strony wody. Niezwykłą miejscowością są Kadyny z założeniami pałacowo-parkowymi wraz ze stajniami (wybudowane w XVIII w. przez Wilhelma Friedricha Karla jako rezydencja letnia hrabiego). Kadyny uznaje się za perłę Wysoczyzny, wyróżniają się krajobrazowo przepięknym położeniem i kompozycją układu przestrzennego.

Ze względu na wysokie walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe obszar objęty jest „Parkiem Krajobrazowym Wysoczyzna Elbląska”, którego otulina od strony północnej wchodzi na teren miasta Elbląga.

Obszar północno-wschodni (braniewski) lub Nizina Staropruska obejmuje gminy Braniewo i Frombork. Walory krajoznawcze tego obszaru to:

- **Wzgórze Katedralne we Fromborku – zachowane liczne wielkiej wartości obiekty architektury i krajobrazu należące do zabytków o znaczeniu międzynarodowym.** Miasto posiada urozmaiconą rzeźbę i obiekty pozwalające oglądać dalekie widoki na wody Zalewu (przy dobrej widoczności z wieży nad planetarium widać miasto Bałtyjsk);
- **zachowany układ starego miasta Braniewa wraz z jego obiektami zabytkowymi.** Braniewo położone nad rzeką Pasłęką, kiedyś posiadało port i połączenie drogą wodną z Zalewem;

Formatted: Bullets and Numbering

- walory przyrodnicze związane z doliną rzeki Pasłęki, która ze względu na unikatowy krajobraz oraz wartości przyrodnicze została na całej swej długości włączona do obszaru chronionego krajobrazu, a powyżej Braniewa objęta jest ochroną rezerwatową;
- teren nadzalewowy, depresyjny tzw. Żuławy Braniewskie, który przecina rzeka Pasłęka;
- wieś rybacka Nowa Pasłęka, posiadająca, ze względu na swój wygląd i położenie, ogromne predyspozycje dla agroturystyki.

2.2. Sieć osadnicza – cechy charakterystyczne miast i gmin wiejskich

Miasto Elbląg jest najsilniejszym ośrodkiem rozwoju położonym na tym obszarze. Dawna stolica i centrum administracyjne województwa elbląskiego. Obecnie siedziba władz miejskich, powiatu elbląskiego, gminy Elbląg oraz delegatury urzędu wojewódzkiego i urzędu marszałkowskiego, administracji specjalnej – delegatura urzędu morskiego. Rozporządzeniem Rady Ministrów Elbląg uznany został za **centrum podregionu elbląskiego**, obejmującego powiaty: braniewski, działdowski, elbląski, iławski, nowomiejski, ostródzki i miasto Elbląg. Współczesny Elbląg zamieszkuje 129,8 tys. ludności. Jest to silny ośrodek gospodarczy i kulturalny. W nowych uwarunkowaniach szybko rozwija się sfera usług finansowo-bankowych, usług transportowych, szkolnictwo wyższe (cztery wyższe uczelnie: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Elbląska Wyższa Szkoła Humanistyczna, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, Seminarium Duchowne). Dobrze zorganizowane są takie instytucje usługowe, jak: szpitale (w tym dawny szpital wojewódzki), lecznictwo specjalistyczne oraz instytucje o szerszym zasięgu oddziaływania, jak: Sekretariat Euroregionu Bałtyk, Regionalny Ośrodek Informacji Europejskiej. Ponadto w Elblągu działa Teatr, Muzeum Elbląskie z bogatymi zbiorami archeologicznymi, a także Biblioteka Elbląska o znaczeniu regionalnym.

Z licznych zabytków miasta na uwagę zasługują m.in.: Katedra Św. Mikołaja, Zespół Zamkowy, Brama Targowa, Galeria EL (dawny Kościół NMP) oraz zrekonstruowane **Stare Miasto**, które ma **wartość zasobu dziedzictwa kulturowego na skalę europejską**.

Elbląg posiada dobrze rozwinięty przemysł, w tym liczne przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego. W strukturze przeważa przemysł elektromaszynowy, drzewny, metalowy i odzieżowo-skórzany.

Miasto posiada dobrą infrastrukturę komunalną z nowoczesnym zakładem utylizacji odpadów komunalnych i oczyszczalnią ścieków. Dobrze rozwinięta jest telekomunikacja. Pełne jest zaopatrzenie w wodę i gaz. Miasto posiada liczne atrakcyjne tereny rozwojowe. Elbląg położony jest w multimedialnym węźle komunikacyjnym, w którym schodzą się główne drogi kołowe (Warszawa – Gdańsk i Kaliningrad – Berlin), kolejowe (Berlin – Gdańsk – Braniewo – Kaliningrad i Gdańsk – Olsztyn) oraz drogi wodne: śródlądowe (Wisła – Nogat – Kanał Jagielloński – Rzeka Elbląg – Kanał Elbląski i Martwa Wisła – Szarpawa – Nogat – Kanał Jagielloński – Elbląg) i drogi morskie (Elbląg – Zalew Wiślany – Cieśnina Piławska – Morze Bałtyckie). W Elblągu funkcjonuje port morski towarowy i pasażerski oraz wodne przejście graniczne. Do infrastruktury transportowej należy zaliczyć także istniejące na południu miasta lotnisko sportowe, posiadające możliwości rozbudowy go dla potrzeb lotniska o znaczeniu regionalnym.

Deleted: Pławska

Miasto Braniewo jest drugim, co do wielkości miastem (zamieszkuje 18,9 tys. ludności). Specyficzne dla miasta jest jego przygraniczne położenie. Dalszy jego rozwój zależy od wykształcenia funkcji obsługi ruchu transgranicznego. W Braniewie znajduje się węzeł kolejowy z międzynarodowym przejściem granicznym kolejowym dla ruchu osobowego i towarowego. W Braniewie znajduje się: siedziba władz miejskich, gminnych i powiatowych, kilka szkół średnich: ogólnokształcących i specjalistycznych, jedna niepaństwowa wyższa uczelnia, szpital powiatowy, kilka oddziałów banków, przemysł spożywczy, chemiczny.

Dobrze zachowane zostały liczne zabytki. Zalicza się do nich Stare Miasto oraz kościoły: gotycki z 1343 r., późnoklasycystyczny z 1830 r., bizantyjsko – ukraiński z XVI w., barokowy z 1722 r. oraz dawne Liceum Hosianum z 1743 r., Hospicjum z 1719 r., spichrz, dawna siedziba starostwa, dworzec kolejowy i wiele innych.

Miasto Braniewo to także liczący się ośrodek życia gospodarczego. Zlokalizowane są tutaj m.in.: filia Elbrewery Co. w Elblągu, ZASTAL S.A. – firma obsługująca przewozy kolejowe (export, import).

Miasto i Gmina Nowy Dwór Gdański. Miasto Nowy Dwór Gd., trzecie, co do wielkości miasto obszaru, zamieszkuje 10,5 tys. ludności. Położone na Żuławach Wiślanych zwane jest stolicą Żuław. Pełni rolę ośrodka obsługi rolnictwa i ośrodka administracji powiatu. Znajdują się tu placówki szkolnictwa ponadpodstawowego i leczenia szpitalnego. Dobrze rozwinięty jest handel, usługi oraz rzemiosło dla północnego rejonu Żuław. Sąsiedztwo drogi krajowej Warszawa – Gdańsk i dróg wojewódzkich Toruń – Nowy Dwór Gdański – Stegna aktywizująco wpływa na rozwój miasta.

Zabytki, to przede wszystkim zachowana zabudowa typowa dla Żuław; „Wieża ciśnień” górująca nad miastem, zespół budynków zlokalizowanych nad rzeką Tugą. Liczne zabytki techniki, budownictwa i kultury pomennonickiej znajdują się we wsiach gminy.

Gmina Nowy Dwór Gdański położona jest na Żuławach. Tereny rolne mają wysoką wartość produkcyjną. Z Zalewem Wiślanym powiązana jest poprzez drogi wodne: rzekę Szkarpawę i Nogat. Gminę zamieszkuje 8,3 tys. ludności. Obszar gminy wyróżnia spośród wszystkich innych objętych opracowaniem, zupełny brak lasów.

Miasto i Gmina Tolkmicko. Miasto Tolkmicko położone jest na południowym brzegu Zalewu Wiślanego. Jest siedzibą władz miejsko-gminnych. To ośrodek o charakterze portowo-rybackim (2,8 tys. mieszkańców). W mieście zlokalizowany jest przemysł rolny oraz przetwórstwo ryb. Znaczna część społeczeństwa żyje z rybactwa. Wokół miasta rozciągają się rolnicze tereny z predyspozycją do upraw sadowniczo-ogrodniczych. Teren gminy zamieszkuje 4,0 tys. ludności. Miasto i gmina położone są w przepięknym krajobrazie, na stoku wzniesienia Wysoczyzna Elbląska z dostępem do wód Zalewu Wiślanego. Nad Zalewem zlokalizowane są liczne przystanie rybackie i porty, w tym w Suchacz, Kamienicy Elbląskiej, Kadynach oraz w Tolkmicku. W Tolkmicku jest basen portowy dla jachtów, podejście dla statków pasażerskich z pirsem wychodzącym daleko w Zalew.

Teren gminy wyróżnia się dużym udziałem powierzchni zalesionej. Znajdujące się surowce naturalne były podstawą dla rozwoju przemysłu ceramicznego (Suchacz, Nadbrzeże), w tym ceramiki artystycznej w Kadynach.

Wielką wartość turystyczną posiadają Kadyny. Jest tu stadnina koni, ośrodek sportów konnych, liczne zabytki architektury, pomniki przyrody, rezerwaty leśne, dobrze zorganizowana baza gastronomiczna i hotelowa. Ponadto bardzo ciekawe osady to Suchacz i Łęcze.

Miasto i gmina Frombork. Miasto Frombork położone jest nad południowym brzegiem Zalewu Wiślanego (2,8 tys. mieszkańców) na trasie z Elbląga do Kaliningradu. Ze względu na posiadane wyjątkowej wartości zabytki architektury, ciekawą historię, oryginalną zabudowę oraz ludzi, którzy tu przed wiekami działali – zwane jest **Perłą Północy**. Odwiedza je rocznie tysiące wycieczek z kraju i całej Europy. Tu żył i pracował Mikołaj Kopernik.

We Fromborku znajdują się **najwyższej klasy światowej zabytki architektury**, zgrupowane głównie **na Wzgórzu Katedralnym**. Bazylika archikatedralna z barokowymi organami, 23 ołtarzami, stallami, a także baszty, wieże, domy kanoników, muzeum,

planetarium, obserwatorium astronomiczne. To tylko niektóre z licznych obiektów świadczących o unikalności tego miasta.

Ludność trudni się głównie rybołówstwem i turystyką. Miasto posiada otwarte baseny kąpielowe, niewykorzystane wody lecznicze. Jest tu zmodernizowany port i przystań rybacka oraz molo. Statki białej floty kursują do Krynicy Morskiej i portów Federacji Rosyjskiej. W mieście działa duży szpital specjalistyczny. We Fromborku są najlepsze warunki do podziwiania z dużej wysokości krajobrazów Zalewu Wiślanego i terenów do niego przyległych. Miasto posiada dość dobrą infrastrukturę komunalną (zmodernizowana oczyszczalnia w rozruchu).

Na terenie gminy mieszka zaledwie 1,3 tys. osób. Znaczne obszary gminy obejmują lasy. Występuje wiele problemów we wsiach popegeerowskich.

Miasto Krynica Morska (1,3 tys. mieszkańców) położone na Mierzei Wiślanej. W sezonie letnim liczba osób dłużej tu przebywających wzrasta dziesięciokrotnie, a łącznie z wypoczywającymi tylko w niektóre dni weekendowe, nawet dwudziestokrotnie. Jest tu około 8.000 miejsc noclegowych. Miasto ze względu na obszar, który zajmuje, zaliczane jest do jednych z większych miast w Polsce. Ponad 70% powierzchni Krynicy Morskiej stanowią lasy. Miasto jest jednostką osadniczą typowo turystyczną. Położone jest na wąskim pasie lądu, który od strony południowej otoczony jest wodami Zalewu Wiślanego, a od północy wodami Zatoki Gdańskiej. Od strony morza rozciągają się piękne szerokie, piaszczyste plaże, które latem przyciągają rzesze turystów. Wyjątkowy mikroklimat Mierzei Wiślanej (istnienie wód termalnych), położenie oraz piękne plaże są podstawą dla dalszego rozwoju turystyki. W niedalekiej przyszłości turystykę będzie można łączyć z lecznictwem uzdrowiskowym. Od strony Zalewu zlokalizowany jest basen jachtowy największy w akwenie po stronie polskiej (może pomieścić 100 jednostek). W porcie jest nabrzeże dla statków pasażerskich białej floty. W Krynicy Morskiej znajdują się dwie przystanie rybackie, jedna nad Zalewem, druga nad Zatoką Gdańską. Miasto ma niepowtarzalny charakter osady rybackiej z zachowaną starą zabudową, a jednocześnie wielkiego ośrodka wypoczynkowego z rozbudowaną bazą hotelarsko-gastronomiczną i usługową. Dobra jest infrastruktura komunalna.

Gmina Braniewo (6,5 tys. mieszkańców) ma charakter gminy rolniczej z występującymi problemami wynikającymi z dawnej dominacji dużych państwowych gospodarstw rolnych. Największe szanse rozwoju mają tereny w rejonie Nowej Pasłęki, przy ujściu rzeki Pasłęki. Tu także znajdują się przepiękne tereny dla rozwoju turystyki, a szczególnie agroturystyki. Elementem aktywizującym rozwój gospodarczy gminy jest zlokalizowane w Gronowie

międzynarodowe przejście z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Rozwój współpracy transgranicznej, obsługa tej współpracy poprzez różne działalności gospodarcze, powinno być główną szansą aktywizacji gospodarczej gminy. Zamierzona realizacja drugiego przejścia granicznego w Grzechotkach – Mamonowie II wraz z rekonstrukcją drogi 22 od Elbląga granicy państwa z dwoma węzłami drogowymi na terenie gminy, stanowi ważny element dla aktywizacji gospodarczej.

Gmina Elbląg (6,7 tys. mieszkańców) położona wokół miasta Elbląga. Rozwój funkcji gminy jest mocno związany z miastem. W mieście bowiem zlokalizowane są wszystkie usługi lokalne i ponadlokalne, z których ludność gminy korzysta niemalże w równej mierze jak ludność miejska. Z drugiej strony z usług świadczonych w gminie, na pograniczu z miastem, w szerokim zakresie korzystają mieszkańcy Elbląga. Obszar gminy jest niejednorodny: południowo–zachodnią część gminy stanowią tereny żuławskie o bardzo wysokiej rolniczej wartości produkcyjnej, natomiast wschodnia część gminy położona jest na terenach wysoczyznowych wchodzących w skład Parku Krajobrazowego Wzniesienie Elbląskie (o zdecydowanie gorszej jakości gleb), lecz na terenach mocno zalesionych. W południowej części znajduje się jezioro Drużno objęte ochroną rezerwatową. Obszar ten stanowi wyjątkową atrakcję turystyczną. Jest tu bogactwo ptactwa wodno-błotnego. Badania archeologiczne stwierdziły istnienie tu IX–wiecznej osady Truso, której projektowana replika nad brzegiem jeziora wzbogaciłaby ofertę turystyczną tego obszaru. Północna część gminy obejmuje część wód Zalewu Wiślanego. Przez obszar gminy prowadzi morski tor wodny z Elbląga na Zalew. Ujście rzeki Elbląg, to bogactwo pod względem ilości i wielości gatunków ptactwa wodnego i błotno-wodnego objętego ochroną rezerwatową. Na zachód i południe od miasta, wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych rozciąga się gospodarcza strefa podmiejska związana z funkcją obsługi ruchu drogowego: stacje benzynowe, warsztaty naprawy pojazdów, hotele, restauracje, bary szybkiej obsługi.

Przez teren gminy przebiegają bardzo ważne ciągi komunikacji drogowej i kolejowej. Wzdłuż tych ciągów są atrakcyjne tereny pod rozwój inwestycji usługowych.

Gmina Sztutowo (3,7 tys. mieszkańców) położona na Mierzei Wiślanej, na obszarze zalesionym, otoczonym z jednej strony wodami Zatoki Gdańskiej i szerokimi piaszczystymi plażami, z drugiej natomiast otoczona wodami Zalewu Wiślanego. Predyspozycje terenu stwarzają dogodne warunki dla rozwoju funkcji turystycznej: pobytowej i kwalifikowanej. Gmina dysponuje bogatą bazą dla turystyki pobytowej wraz z dobrą siecią usługową i komunalną. Jest tu ponad 3.200 miejsc noclegowych. Bogactwo

przyrody i krajobrazu sprawiły, że zostały tu utworzone: Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana oraz dwa rezerваты: wspomniany już ornitologiczny kormoranów i „Rezerwat Dębów”. W Sztutowie znajduje się Muzeum „Stutthoff”, które stanowi ważny czynnik rozwoju, a także element dziedzictwa kulturowego. Równorzędną do funkcji turystycznej, w części północno-wschodniej gminy, jest rybołówstwo. Porty i przystanie rybackie znajdują się nad zatoką i nad Zalewem. Nad Zalewem zlokalizowane są również baseny portowe dla jachtów i innych małych jednostek pasażerskich oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego dla turystów. Południowa część gminy położona jest na Żuławach Wiślanych, tj. na terenach o bardzo wysokim potencjale rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Jej wykorzystanie uzależnione jest od sprawności ogromnej sieci rowów melioracyjnych i urządzeń technicznych z nimi związanych. Ochrona terenu żuławskiego i zapewnienie bezpieczeństwa ludziom tu żyjącym wymaga dużych nakładów finansowych na utrzymanie wałów i urządzeń technicznych zabezpieczających te tereny przed powodzią.

Gmina Stegna (9,7 tys. mieszkańców) położona nad Zatoką Gdańską. Od północy posiada szerokie piaszczyste plaże, pas wydmowy zalesiony oddzielony od pozostałego obszaru gminy układem drogowym. Wzdłuż drogi zlokalizowane są atrakcyjne miejscowości turystyczne, liczne ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty i kwatery prywatne. Gmina dysponuje dużą bazą noclegową, dobrą infrastrukturą komunalną i liczną siecią usługową. Stałych miejsc noclegowych dla turystów jest tu ponad 8.400. Drugą ważną funkcję gospodarczą tego obszaru stanowi rybołówstwo oraz zbieractwo i obróbka bursztynu. Od południa obszar gminy ograniczony jest rzeką Szarpawą, która stanowi ważną dla tego rejonu drogę wodną śródlądową łączącą Gdańsk i Elbląg. Tereny południowe to charakterystyczne tereny rolnicze położone na Żuławach Wiślanych, których funkcjonowanie związane jest z utrzymaniem rowów, wałów i urządzeń melioracyjnych. Zachodnią granicę gminy stanowi rzeka Wisła. Dostępność komunikacyjna, tak do terenów gminy jak i całej Mierzei Wiślanej jest ograniczona i odbywa się poprzez drogę krajową Nowy Dwór Gdański, w ciągu której są mosty zwodzone na rzece Szarpawie i Wiśle Królewieckiej (Rybina). Stegna jest ważnym węzłem komunikacyjnym. Tu zbiegają się drogi z Gdańska, Elbląga (Malborka) i Krynicy Morskiej. We wsiach i osadach zachowało się wiele nie tylko obiektów, ale i całych wsi o ogromnej wartości historycznej i architektonicznej.

Z zabytków architektury w Stegnie wyróżnia się bardzo ładny kościół parafialny.

Na bazie ośrodka wypoczynkowego (w dyspozycji pomocy społecznej) wykształcony został zespół rehabilitacyjno–lecniczy oraz opieki nad osobami starszymi „Mors” z całoroczną działalnością.

Stęgę wyróżniają bardzo bogate i ciekawe tereny leśne.

2.3. Demografia. Rynek pracy

2.3.1. Demografia

W 1998 roku obszar zamieszkiwało 206,3 tys. mieszkańców. W okresie sezonu letniego, przy sprzyjających warunkach klimatycznych, liczba mieszkańców, szczególnie na Mierzei Wiślanej, wielokrotnie wzrasta. W gminach: Stegna, Sztutowo, Krynica Morska wzrost ten jest w przypadku osób przybywających na dłuższy pobyt ponad dziesięciokrotny, a łącznie z ludnością przybywającą na wypoczynek krótki, nawet dwudziestokrotny.

W miastach zamieszkiwało 166,1 tys. osób, tj. 81 % ludności ogółem oraz na terenach wiejskich 40,2 tys. osób. W Elblągu stan ludności na koniec 1998 roku wynosił 129,8 tys. osób, co stawia miasto na pierwszym miejscu **w obszarze** pod względem zaludnienia.

W pozostałych miastach liczba ludności kształtowała się następująco: Braniewo 18,9 tys. osób, Nowy Dwór Gd. 10,5 tys. osób, Tolkmicko 2,8 tys. osób, Frombork 2,8 tys. osób, Krynica Morska 1,3 tys. osób.

Z gmin wiejskich największy stan ludności posiadał Nowy Dwór Gd. – 8,3 tys. osób, natomiast najmniejszy – Frombork 1,3 tys. ludności.

Średni wskaźnik zaludnienia wynosił: w miastach 1.141,8 osób/km², na terenach wiejskich 30,9 osób/km².

Z badań demograficznych wynika, że w miastach i gminach w 1998 r. miał miejsce spadek przyrostu naturalnego. Wyjątek stanowi gmina Tolkmicko, gdzie odnotowano przyrost naturalny w wysokości 21 osób.

Innym obserwowanym zjawiskiem demograficznym w 1998 r. było ujemne saldo migracji ludności. Szczególnie dotyczy to gmin: Braniewo 44 osoby, Frombork 18 osób, Sztutowo 17 osób, m. Nowy Dwór Gd. 34 osoby.

Stosunkowo duże dodatnie saldo migracji ludności w 1998 r. odnotowano natomiast w gm. Stegna (80 osób).

W latach 1990–98, we wszystkich jednostkach objętych opracowaniem, nastąpił wzrost liczby ludności. Dotyczyło to zarówno miast, jak i gmin wiejskich (po uwzględnieniu zmian organizacyjnych). Wzrost ten wyniósł w m. Braniewo 5,4%, gm. Braniewo 7,9%,

m. Elblągu 4,3%, m. Frombork 4,5%, gm. Frombork 2,5%, m. Nowy Dwór Gdański 13,3%, gm. Nowy Dwór Gdański 1,8%, gm. Stegna 2,7%, m. Tolkmicku 0,3%, gm. Sztutowo i m. Krynica Morska łącznie 4,7%. Z powyższego wynika, że najwolniejszy był przyrost ludności w Tolkmicku, a najszybszy w Nowym Dworze Gdańskim.

W strukturze ludności wg wieku, nie notowano większych odchyśleń od tendencji ogólnoregionalnych i krajowych. W 1998 r. ludność w wieku produkcyjnym na obszarze objętym opracowaniem stanowiła 61% ludności ogółem. Jednak w niektórych jednostkach udział ten był znacznie niższy (np. gm. Frombork 54,8%, gm. Braniewo 55,8%, gm. Elbląg 56,9%, gm. Nowy Dwór Gdański 56,6%) lub wyższy (np. m. Elbląg 62%, Krynica Morska 62,1%, m. Nowy Dwór Gdański 61,7%). Dane wskazują na odpływ ludności w wieku produkcyjnym z terenów wiejskich.

2.3.2. Rynek pracy

Gminy położone w **obszarze** opracowania ciążą do miejskich rynków pracy: aglomeracji Gdańska, Elbląga, Malborka.

W miastach: Elbląg, Malbork, także ośrodkach miejskich obszaru gmin Zalewu Wiślanego w latach 1999 – 2000, notuje się nasilenie negatywnych zjawisk na rynku pracy. Następowo zmniejszanie się stabilnych miejsc pracy (powtórne procesy restrukturyzacyjne liczących się przedsiębiorstw, m.in. ALSTOM POWER, Elbrewery, inne). Zmiany administracyjne w podziale kraju wpłynęły na zmniejszenie stałych miejsc pracy w administracji publicznej oraz w działalności instytucji około administracyjnych oraz usługowych. Najdotkliwiej odczuło to miasto Elbląg i tereny do niego przyległe.

W całym **obszarze** i w poszczególnych gminach wzrastała w tej sytuacji liczba bezrobotnych i wszystkie negatywne zjawiska z tego wynikające. Stan bezrobotnych na koniec 1998 roku wyniósł ogółem 13,8 tys. osób. Najwięcej bezrobotnych zanotowano w miastach: Elbląg – 7,1 tys. osób i Braniewo – 1,3 tys. osób.

Bezrobocie jest jednym z najtrudniejszych problemów wszystkich gmin tego obszaru.

2.4. Ocena stanu gospodarki

Podstawowe znaczenie w rozwoju gospodarczo-ekonomicznym **obszaru** mają: przemysł, turystyka i rekreacja, rolnictwo, drobna wytwórczość, leśnictwo, rybołówstwo oraz transport i usługi.

2.4.1. Przemysł

Odgrywał i nadal odgrywa ważną rolę w rozwoju ośrodków miejskich: Elbląg i Braniewo, a także mniejszych, jak: Tolkmicko i Nowy Dwór Gdański. W strukturze produkcji przeważa przemysł przetwórstwa rolnego, elektromaszynowy, metalowy, motoryzacyjny, lekki, meblarski i skórzaný. Wiodące największe przedsiębiorstwa zlokalizowane są w Elblągu, jak: ALSTOM POWER (do niedawna ABB Zamech Ltd.), Elbrewery Company Ltd., PPHU Elzam S.A., Daewoo FSO Motor ZAS Spółka z o.o., Blanche, Zakłady ELMEAT, Zakłady Energetyczne, a także mniejsze przedsiębiorstwa reprezentujące głównie przemysł przetwórstwa rolnego. Przemysł przetwórstwa rolnego występuje również w pozostałych miastach i gminach. W Braniewie zlokalizowany jest browar, filia Elbrewery Company. W strukturze przemysłu, według form własności, dominuje sektor prywatny, gdzie zatrudnienie znajduje ponad 70% wszystkich zatrudnionych w przemyśle. W Elblągu dobrze rozwinięta jest też sfera usług, zarówno materialnych, jak też niematerialnych (obsługujących działalność przemysłową i nie tylko). Miasto wyróżnia dobrze rozwinięta sieć stacji paliw wraz z całą infrastrukturą usługową. Dobrze rozwinięty jest sektor usług finansowo - bankowych i ubezpieczeniowych.

2.4.2. Turystyka i rekreacja

Dobrze rozwinięta jest na całej Mierzei Wiślanej, także we Fromborku, Kadynach i mieście Elblągu. W obszarze nadzalewowym turystyka jest zjawiskiem sezonowym i w zasadzie koncentruje się od czerwca do sierpnia. Ponadto w znacznej mierze uzależniona jest od przebiegu pogody.

Wpływ na sezonowość turystyki mają również inne przyczyny, w tym:

- ⇒ model wypoczynku – nastawiony na korzystanie z plaży i kąpieliska (bierny),
- ⇒ słabo rozwinięta infrastruktura wypoczynku czynnego – brak urządzeń rekreacyjno–rozrywkowych, bazy leczenia i obiektów uzdrowiskowych,
- ⇒ znaczny udział dzieci i młodzieży w strukturze wypoczywających (40 – 50%, po uwzględnieniu dzieci na koloniach nawet 60%);
- ⇒ brak rozwiązań wypoczynku dla dzieci w okresie pobierania nauki.

Turystyka dla miasta Krynica Morska, północnej części gminy Stegna (miejscowości: Stegna, Junoszyño, Jantar) oraz północnej części gminy Sztutowo stanowi podstawowe źródło dochodu. W tych miejscowościach przygotowana jest dobra baza turystyczna i infrastruktura handlowo–gastronomiczna. Ogółem w obszarze objętym opracowaniem jest

Formatted: Bullets and Numbering

ponad 22 tys. miejsc noclegowych. Natomiast w trzech gminach na Mierzei Wiślanej jest 11,6 tys. miejsc, co stanowi 53% całej bazy noclegowej obszaru.

Ponadto na Mierzei Wiślanej zorganizowanych jest 8 kempingów (w dwóch standardach) i pola namiotowe kategorii III. Istniejąca baza wypoczynkowa, charakteryzująca się stosunkowo niskim standardem, w niewystarczającym stopniu przystosowana jest do całorocznej działalności konferencyjno-szkoleniowej.

W miastach: Elbląg, Frombork, Braniewo i Kądyby, bazę turystyczną stanowią głównie obiekty hotelowe. Notowana w nich jest głównie turystyka przejazdowa. Możliwości rozwoju turystyki w tych ośrodkach są zatem daleko niewykorzystane.

2.4.3. Rolnictwo

Szczególne predyspozycje dla rozwoju produkcji rolniczej posiadają gminy: Nowy Dwór Gdański, Elbląg oraz żuławska część gmin: Sztutowo i Stegna, gdzie występują jedne z najlepszych gleb w Polsce – mady żuławskie. Ocena warunków agroekologicznych na tym terenie, mierzona wskaźnikami, jest bardzo wysoka – wynosi ona ponad 90 pkt. Rolnictwo jest też wiodącym działem gospodarki w pozostałych gminach wiejskich: Braniewo i Frombork (mniejszą rolę odgrywa ono w gminie Tolkmicko, z uwagi na niższą bonitację gleb i duże zalesienie). Gospodarstwa rolne w tym obszarze są ogólnie dobrze zorganizowane, o właściwej strukturze produkcji rolnej. Procesy restrukturyzacji dużych (zakładów) przedsiębiorstw rolnych były mniej bolesne dla społeczności lokalnej, niż w innych rejonach.

2.4.4. Leśnictwo

Stanowi dominującą dziedzinę rozwoju w gminie Tolkmicko, w której lesistość wynosi 50,8% **obszaru** (bez wód Zalewu Wiślanego). Znaczna część lasów w obszarze Zalewu Wiślanego została włączona w struktury Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i Parku Krajobrazowego Mierzeja Wiślana oraz częściowo uznana za lasy ochronne. Największe zalesienie odnotowuje się w gminie Krynica Morska – 70,7% całej powierzchni lądowej. Gospodarka leśna w szerokim znaczeniu prowadzona jest przede wszystkim na Wysoczyźnie Elbląskiej. Pozyskiwanie drewna z wyrębów całkowitych, czy też sanitacyjnych stanowi dla tego obszaru znaczący dochód ekonomiczny.

2.4.5. Gospodarka rybacka; rybołówstwo

Znaczącą rolę w gospodarce odgrywa rybołówstwo zarówno na Zatoce Gdańskiej, jak i na Zalewie. Zalew Wiślaný jest tradycyjnym łowiskiem ryb morskich i słodkowodnych. Rocznie polscy rybacy odławiają tutaj średnio 2,5 – 3,0 tysięcy ton ryb, w tym głównie: śledzie, węgorze, sandacze, trocie i leszcze. Najwydatniejsze łowiska znajdują się w strefie przygranicznej, wzdłuż Wysoczyzny Elbląskiej i Niziny Warmińskiej oraz w rejonie zachodnim. Statystyka połowów obarczona jest dużą niewiarygodnością, dlatego dane nie mogą być wykorzystane w powszechnie stosowanych modelach szacowania liczebności i biomasy zasobów gatunków ryb użytkowych, a tym samym nie jest możliwe wiarygodne określenie wielkości rocznych dopuszczalnych połowów (TAC). Połowem i przetwórstwem ryb w 1998 roku zajmowało się 17 podmiotów gospodarczych (razem około 350 jednostek pływających).

Rybacy zlokalizowani na północnym brzegu Mierzei Wiślanej korzystają z wód Zatoki Gdańskiej. Ich kondycja finansowa jest zdecydowanie lepsza niż rybaków mających swoje łowiska na Zalewie Wiślanym. Wynika to z dwóch powodów: na Zatoce Gdańskiej dłużej trwa sezon połowowy, a występujące w nadmiernej ilości kormorany nie robią takiego dużego spustoszenia w rybostanie.

2.4.6. Porty

W obszarze Zalewu Wiślanego funkcjonuje port morski w Elblągu oraz kilka portów i przystani. Należą do nich m.in. Tolkmicko, Krynica Morska, Frombork, Kąty Rybackie, Piaski, Nowa Pasłęka. Mniejsze znaczenie mają: Suchacz, Kamienica Elbląska, Kadyny i inne. Największym portem w tym rejonie jest port Elbląg, który leży nad rzeką Elbląg, oddalony około 10 km od Zalewu Wiślanego. Główny tor z Elbląga na Zalew posiada koryto od 50 do 100 metrów szerokości i 3,5 – 4,5 metra głębokości. Port zajmuje łączną powierzchnię 469 ha (rozciągając się na długości 7,5 km). Port dysponuje 3,6 km nabrzeża prawostronnie umocnionego i 0,8 km nabrzeża lewostronnie umocnionego. Zlokalizowanych jest tu pięć basenów portowych. Dobrze zorganizowana jest infrastruktura portowa. Do nabrzeży doprowadzona jest sieć kolejowa i drogowa, czynne są urządzenia cumownicze. Zdolność przeładunkowa Portu Elbląg określana jest na 500 – 600 tysięcy ton rocznie. Zakładane przewozy w ruchu pasażerskim określa się na około 150 tys. osób rocznie. Najkorzystniejsze warunki do dalszego rozwoju obsługi żeglugi pasażerskiej i jachtingu mają porty w Krynicy Morskiej, Fromborku i w Tolkmicku.

Miejscowości te są jednocześnie ważnymi ośrodkami turystycznymi w regionie. Do portów przywieziono w 1998 r. 146 tys. ton towarów, w tym do Elbląga 145 tys. ton. Porty przyjęły w tym czasie 72 tys. pasażerów, w tym w Elblągu ponad 14 tys. Podobna ilość pasażerów z portów wypłynęła.

2.4.7. Multimedialny węzeł transportowy w Elblągu

Elbląg leży w północno – zachodniej części województwa warmińsko–mazurskiego. W opracowaniach studialnych, eksperckich, także oficjalnych dokumentach rządowych i planistycznych miasto ma rangę ośrodka o znaczeniu subregionalnym.

Jego naturalnym otoczeniem są gminy wiejskie w ramach powiatów: braniewskiego, elbląskiego, malborskiego i nowodworskiego. Rozwój miasta, tworzenie infrastruktury usługowej, m.in.: szkolnictwa, szpitalnictwa, kultury, infrastruktury różnych branż, turystyki, uwzględniał w przeszłości potrzeby społeczności lokalnej z tego otoczenia. Miasto Elbląg stanowiło też rynek pracy i rynek zbytu na towary dla tych gmin. Podstawowym elementem kształtującym związki funkcjonalne rozwoju gospodarczo–ekonomicznego było położenie tego obszaru w tzw. korytarzach transportowych:

- łączących porty aglomeracji Gdańska poprzez Elbląg z Kaliningradem i dalej krajami nadbałtyckimi,
- prowadzących pionowo z aglomeracji Gdańska w kierunku Warszawy i dalej na południe Polski,
- drogi krajowej 22: granica państwa z Niemcami – Gorzów Wielkopolski – Malbork – Elbląg do granicy państwa z Federacją Rosyjską, przez nowoprojektowane przejście z Obwodem Kaliningradzkim w Grzechotkach – Mamonowie II.

Znaczenie miasta jako centrum subregionalnego w takim obszarze wynikało również ze specyfiki tzw. obszarów funkcjonalnych, przez co rozumie się dwa wyodrębnione geograficznie i planistycznie obszary: Zalewu Wiślanego oraz Żuław Wiślanych. Nowy podział terytorialny kraju w sposób administracyjny rozdzielił ten obszar na dwie części: powiaty malborski i nowodworski leżą w województwie pomorskim, natomiast dwa pozostałe w województwie warmińsko–mazurskim.

Na system transportowy Elbląga składają się drogi lądowe, kolejowe, wodne (morskie i śródlądowe).

System ten stosunkowo dobrze powiązany jest z infrastrukturą graniczną:

- drogowym międzynarodowym przejściem granicznym w Gronowie,
- wodnym międzynarodowym przejściem granicznym w Elblągu i we Fromborku,

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

- kolejowym międzynarodowym przejściem granicznym w Braniewie.

Powiązania Elbląga z układami transportowymi zewnętrznymi są następujące:

- droga nr 7 relacji porty trójmiejskie – Elbląg – Warszawa – Chyżne – Bratysława z siecią dróg międzynarodowych i krajowych,
- droga nr 22 relacji Elbląg – Malbork – Czarlin z projektowaną autostradą A – 1,
- droga nr 504 relacji Elbląg – Braniewo – Grzechotki – Mamonowo – Kaliningrad stanowią najbliższe połączenie Berlina z Kaliningradem;
- linia kolejowa znaczenia międzynarodowego Berlin – Gdańsk – Kaliningrad, oraz połączenie z Olsztynem i Białymstokiem,
- lotnisko pełniące funkcję lotniska sportowego, po rozbudowie może być przystosowane także do pełnienia funkcji lotniska pasażerskiego.

Formatted: Bullets and Numbering

2.4.8. Obsługa komunikacyjna obszaru gmin Zalewu Wiślanego

Podstawowe znaczenie w komunikacyjnej obsłudze terenu mają następujące drogi:

Drogi wodne. Głównym szlakiem wodnym łączącym obszar nadzalewowy z Bałtykiem jest tor wodny Elbląg – Cieśnina Piławska długości ok. 60 km. Po stronie polskiej istnieje już nowoczesne oznakowanie nawigacyjne. Na większości trasy, łącznie z rzeką Elbląg głębokości osiągają (lub przekraczają) 3,5 m., co stanowi punkt docelowy. Przejście przez Cieśninę Piławską na Bałtyk obecnie możliwe jest tylko dla statków i jachtów pod banderą polską lub rosyjską, co stanowi istotne ograniczenie możliwości wykorzystania Zalewu. Tym bardziej, że dla statków morskich jest to szlak jedyny do Elbląga i na Zalew. W przyszłości alternatywę stanowić mogą:

- tor wodny od ujścia rzeki Elbląg do ujścia Szkarpawy, dalej Szkarpawą do Wisły na morze,
- kanał projektowany przez Mierzęję Wiślaną.

Formatted: Bullets and Numbering

Pierwsza z wymienionych dróg stanowi jedno z dwóch połączeń zalewu z Wisłą i Gdańskiem szlakiem Szkarpawa – Nogat – Wisła lub z Elbląga Kanał Jagielloński – Nogat – Wisła. Ich stan pozwala na ruch tonażu śródlądowego typowego dla polskich dróg wodnych. Przystosowanie tego szlaku dla potrzeb statków morskich mogących poruszać się po Zalewie Wiślanym wymaga modernizacji rzeki Szkarpawy (z ewentualną przebudową śluzy Gdańska Głowa).

Realizacja kanału przez Mierzęję Wiślaną daje większe możliwości połączenia Zatoki Gdańskiej i portów trójmiasta z Zalewem Wiślanym. Skrót odległości w stosunku do drogi przez Cieśninę Piławską wynosi ok. 100 km.

Szlak przez Szkarpawę należy widzieć jako drogę dla żeglugi śródlądowej, co nie wyklucza potrzeby jego zagospodarowania i modernizacji. Także dla celów turystyki i rekreacji.

Wewnętrzne połączenie między portami Zalewu Wiślanego funkcjonuje obecnie między Elblągiem a Krynica Morską – Tolkmickiem i Fromborkiem. W pełni możliwa jest także żegluga do portu w Kątach Rybackich. Tor wodny Zalewu Wiślanego i odgałęzienia torów wodnych są dostosowane do eksploatowanego tonażu.

Połączenia drogowe. Główną arterią drogową łączącą Polskę północno-wschodnią z resztą kraju, jest droga krajowa nr 7 Gdańsk – Warszawa. W przyszłości drugie ważne połączenie stanowić będzie autostrada A – 1. Stąd też za drogi łączące obszar nadzalewowy z krajową siecią dróg, uznać należy te drogi, które wprowadzają ruch na drogę nr 7 i dalej na zachód. Należą do nich drogi:

- nr 502 Stegna – Nowy Dwór Gdański – droga E- 7,
- nr 22 Elbląg – Malbork – Czarlin,
- nr 504 Braniewo – Elbląg – do drogi nr 7 (przez nowy most w Elblągu),
- nr 508 granica państwa – Braniewo – droga nr 7.

Formatted: Bullets and Numbering

Dwie ostatnie łączą ponadto obszar Zalewu Wiślanego z obwodem Kaliningradzkim.

Parametry wymienionych dróg i ich stan techniczny określają możliwości wykorzystania transportu drogowego oraz uprawiania turystyki motorowej. W obecnych i przewidywanych warunkach mają one decydujące znaczenie dla dostępności obszaru nadzalewowego. Ich stan jest zróżnicowany pod względem technicznym. Najbardziej zniszczona jest droga nr 508, stąd praktycznie cały ruch samochodowy obsługuje droga nr 504, która prowadzi przez Wysoczyznę Elbląską i Frombork u podnóża Wzgórza Katedralnego. Powinna być zatem odciążona od ciężkiego ruchu tranzytowego.

Kluczowe znaczenie mają drogi nr nr 22 i 502. Obie o niskich parametrach (wąskie i kręte), obecnie przeciążone. Droga nr 22 jest głównym „wylotem” z obszaru nadzalewowego na zachód. Na odcinku Elbląg – Malbork droga nie jest przystosowana do przenoszenia tak dużego natężenia ruchu, jaki panuje obecnie. Droga nr 502 to główne połączenie Mierzei Wiślanej z krajem. Przeciążenie tu zatem występuje tylko w okresie letnim, niemniej w stopniu poważnie zagrażającym bezpieczeństwu podróżnych. Stan ten może ulec zmianie po uruchomieniu nowego wjazdu do Elbląga, który wraz z przeprawą promową Tolkmicko – Krynica Morska utworzy nowy szlak na mierznię.

Istotne znaczenie dla rozwoju obszaru nadzalewowego mają również drogi łączące miejscowości na Mierzei Wiślanej (droga nr 501 Sobieszewo – Mikoszewo – Stegna –

Krynica Morska) oraz drogi na południowym brzegu zalewu (droga nr 503 Tolkmicko – Elbląg).

Drogi te spełniają wymagania odnośnie polskich standardów, lecz w sezonie letnim są nadmiernie obciążone ruchem turystycznym. Ze względów ekologicznych nie ma możliwości powiększenia ich parametrów. Konieczne jest zatem odciążenie tych dróg przez utworzenie połączeń alternatywnych.

Drogi kolejowe. Charakterystycznym zjawiskiem dla polskiego systemu transportowego w latach 90- tych jest spadek znaczenia transportu kolejowego i w ślad za tym „kurczenie” się sieci kolejowej. Skutki tego procesu w obszarze są widoczne w powiecie Nowy Dwór Gdański, gdzie uległa likwidacji lokalna linia wąskotorowa. Los taki nie może spotkać nadzalewowego odcinka kolejowego Elbląg – Tolkmicko – Braniewo. O ile likwidacja kolej wąskotorowej w powiecie Nowy Dwór Gdański odebrała szanse na wzmocnienie atrakcyjności turystycznej tego terenu (choćby kolej ta miała też pewne znaczenie dla odciążenia drogi Nowy Dwór Gdański – Stegna w sezonie letnim) to rezygnacja z odcinka Elbląg – Tolkmicko – Braniewo utrudniłaby obsługę transportową Suchacza, Kadyn i Tolkmicka. Stan PKP wskazuje jednak wyraźnie, że jeśli linii nie obronią samorządy, to może ona zostać zamknięta. Należy uczynić wszystko, aby tak się nie stało. Nowe uregulowania prawne dot. PKP stwarzają szansę na zachowanie tej linii. Pozostałe linie kolejowe ważne dla obszaru nadzalewowego z racji pełnienia funkcji podobnych jak drogi nr 7 i nr 508 to:

- linia Gdynia – Malbork- Warszawa,
- oraz odcinek Malbork – Elbląg – Bogaczewo – Braniewo.

Ich stan techniczny można ocenić jako wystarczający dla obecnych potrzeb. W przyszłości są one przeznaczone do modernizacji.

Połączenie powietrzne. Transport lotniczy praktycznie nie występuje w obsłudze transportowej obszaru nadzalewowego, chociaż można odnotować pewne próby wykorzystywania samolotów i śmigłowców jako atrakcji turystycznej na Mierzei Wiślanej. W Elblągu istnieje lotnisko sportowe, które można przystosować dla małych jednostek powietrznych.

Najbliższe lotnisko regionalne znajduje się w Rębiechowie – ok. 80 km od Elbląga.

2.4.9. Gospodarka wodno-ściekowa

Formatted: Bullets and Numbering

Zaopatrzenie w wodę. Zaopatrzenie w wodę **obszaru** Ekoregionu Zalewu Wiślanego można scharakteryzować następująco:

- Zaopatrzenie w wodę obszaru odbywa się niemal w całości z ujęć głębinowych.
- Zasoby przewyższają popyt. Jedynie w Elblągu może wystąpić niedobór wody.
- Najważniejszym ujęciem wody dla obszaru opracowania jest ujęcie wody w Ząbrowie – stąd zasilane są Żuławy Wiślane, część miasta Elbląga oraz część Mierzei Wiślanej.
- Miasto Braniewo, Frombork i Tolkmicko posiadają własne ujęcia wody. Z ujęć tych zaopatrywane są wodociągami grupowymi wsie zlokalizowane w ich sąsiedztwie.
- Stopień zaopatrzenia w wodę uzdatnioną jest bardzo wysoki w miastach (od 92 do 100%) oraz bardzo niski na wsi.
- Niektóre wsie w północno - wschodniej części obszaru, szczególnie te popegeerowskie posiadają własne ujęcia wody.

Procesy uzdatniania wody powinny być pogłębione na większości ujęć.

Gospodarka ściekowa. Gospodarka ściekowa **obszaru** winna zapewniać unieszkodliwianie ścieków przynajmniej w 95 %. Na obszarze przylegającym do Zalewu Wiślanego gospodarka ta wygląda następująco:

- Wszystkie miasta zlokalizowane wokół Zalewu Wiślanego posiadają oczyszczalnie ścieków.
  - Miasto Elbląg – posiada sprawną oczyszczalnię dla całego miasta.
  - Gmina Sztutowo i Stegna posiada wspólną oczyszczalnię, do której podłączone są miejscowości zlokalizowane w pasie nadmorskim.
  - Krynica Morska – posiada oczyszczalnię w Krynicy i Piaskach; w Krynicy oczyszczalnia jest w trakcie rozbudowy i modernizacji.
  - Braniewo – działa sprawna, nowoczesna oczyszczalnia.
  - Frombork – oczyszczalnia zlokalizowana nad Zalewem w trakcie rozruchu po modernizacji i rozbudowie.
  - Tolkmicko – od niedawna zbudowana oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Miasto w pełni skanalizowane.
  - Nowy Dwór Gdański – oczyszczalnia wymaga remontu i modernizacji.
- Na terenach wiejskich stan gospodarki ściekowej jest dużo gorszy. Większość miejscowości ścieki odprowadza do szamb. Miejscowości popegeerowskie

Formatted: Bullets and Numbering

Formatted: Bullets and Numbering

posiadają w zasadzie oczyszczalnie i kanalizację, lecz urządzenia te w znacznej mierze są zdewastowane.

Generalnie na całym obszarze gospodarka ściekowa na wsi wymaga dalszego uporządkowania.

2.5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z metod wykorzystywaną dla formułowania strategii rozwoju. Zaletą tej metody jest to, że w sposób prosty, zrozumiały syntetyzuje ocenę potencjału wewnętrznego obszaru w postaci mocnych i słabych stron oraz uwarunkowania zewnętrzne: szanse i zagrożenia.

MOCNE STRONY

1. Dobrze rozwinięte ośrodki węzłowe: miasta, które mogą stanowić ważne ogniwa w przyspieszeniu procesów rozwoju tego obszaru – Elbląg jako główny subregionalny ośrodek rozwoju oraz miasta: Braniewo i Nowy Dwór Gdański jako ośrodki uzupełniające.
2. Bogate zasoby przyrodnicze i krajobrazowe, z których zdecydowanie wyróżnia się obszar Zalewu Wiślanego wraz z otoczeniem – (jeden z największych i najbardziej atrakcyjnych wewnętrznych akwenów Bałtyku) oraz obszar Mierzei Wiślanej z szerokimi plażami od strony morza. Atrakcyjny jest także obszar Wysoczyzny Elbląskiej (z bogato urzeźbionymi i zalesionymi krawędziami wyraźnie wzniesionymi nad Zalewem Wiślanym oraz Jezioro Drużno).
3. Dobrze rozwinięty potencjał: przemysł, rolnictwo i turystyka. Dobrze działające, sprywatyzowane przedsiębiorstwa z dużym udziałem kapitału zagranicznego (jak np. ALSTOM POWER, Elbrewery Company LTD, HANYANG ZAS Spółka z o.o., BLANCHE-POLSKA Spółka z o.o.) mające znaczną pozycję na rynku krajowym i światowym.
4. Urodzajne ziemie żuławskie o wysokim wskaźniku waloryzacji przestrzeni rolniczej oraz warunki wodne, sprzyjające warunkom dla rolnictwa zintegrowanego i ekologicznego (produkcja wysokiej jakości żywności) ze względu na stosunkowo czyste środowisko przyrodnicze.
5. Położenie na przecięciu głównych szlaków komunikacyjnych oraz reaktywowanie

Formatted: Bullets and Numbering

portu morskiego w Elblągu, mającego dość duże znaczenie w przewozach towarowych oraz w przewozach turystycznych.

- 6. Bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, w tym o randze światowej: Zespół Katedralny we Fromborku, Kanał Elbląski, Muzeum „Stutthoff” w Sztutowie, Stare Miasto w Elblągu, także rangi regionalnej: liczne założenia pałacowo-parkowe w małych miastach, dworsko-parkowe, urzędnienia w gminach wiejskich.
- 7. Wysokie prawdopodobieństwo występowania złóż eksploatacyjnych gazu ziemnego i ropy naftowej w strefie szelfowo-lądowej (obszar koncesyjny Frontier Exploration Poland). Udokumentowane zasoby wód mineralnych i termalnych oraz peloidów nadających się do wykorzystania w balneologii oraz produkcji wód stołowych – na Mierzei Wiślanej (również w rejonie Fromborka). Udokumentowane zasoby torfów i namulów z możliwością wykorzystania w przyrodolecznictwie – w rejonie Biedkowa, w gminach Frombork i Braniewo.
- 8. Aktywność samorządów lokalnych i wojewódzkich, przejawiająca się tworzeniem związków gmin, porozumienie w sprawie m.in. ochrony środowiska naturalnego i wzrostu aktywizacji gospodarczej, przykład – Związek Gmin Nadzalewowych, Związek Gmin Kanału Elbląsko-Ostródzkiego, Stowarzyszenie Truso, Euroregion „Bałtyk”.
- 9. Wzrastający poziom przedsiębiorczości społeczności lokalnych miast i gmin.
- 10. Rozwój szkolnictwa wyższego w Elblągu; kształcenie kadry pracowników na wyższym poziomie;
- 11. Dbłość o stałe podnoszenie kwalifikacji zasobów ludzkich. Podnoszenie kwalifikacji i zmiany zawodu poprzez szkolenie organizowane przez RUP oraz prywatne podmioty gospodarcze; Centrum Pracy i Pomocy w Elblągu.

SŁABE STRONY

- 1. Występowanie naturalnych sprzeczności nawet na styku środowisko przyrodnicze – a intensywny rozwój gospodarczy; procesy antropogeniczne, identyfikowane głównie w postaci: zagrożenia powodziowego obszaru Żuław i gmin nadzalewowych
- 2. Duże zanieczyszczenie wód Zalewu Wiślanego w rejonach przybrzeżnych, miejscach tarlisk ryb, rozwoju gospodarki rybackiej; znaczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi – dzikie wysypiska.
- 3. Znaczna degradacja środowiska kulturowego wyrażająca się również zachwianiem ładu przestrzennego (co wynika m.in. z: niewłaściwie odbudowanych ze zniszczeń

Formatted: Bullets and Numbering

wojennych terenów staromiejskich), starzejącej się z biegiem lat i nie remontowanej substancji mieszkaniowej na terenach wiejskich, dekapitalizacji zabudowy podworskiej będącej w użytkowaniu byłych PGR-ów, dysharmonijnej zabudowy nowych skupisk mieszkaniowych.

- 4. Wysokie bezrobocie oraz niskie dochody ludności; narastanie negatywnych zjawisk społecznych o charakterze destrukcyjnym. Pojawiające się zjawiska depresji społecznej obszarów wiejskich; wysokie wskaźniki spadku zaludnienia oraz starzenia się ludności.
- 5. Wysokie potrzeby remontowo-modernizacyjne infrastruktury transportowej i technicznej. Ograniczenia wynikające z funkcjonowania systemów transportowych.
- 6. Znaczny stopień niepewności zasilania elektroenergetycznego (utrudnienie dla tworzenia nowych podmiotów gospodarczych), znaczny stopień niedoinwestowania w infrastrukturę telekomunikacyjną, niedoinwestowanie w sieć gazu ziemnego, znaczne braki w gospodarce ściekowej (szczególnie na terenach wiejskich po południowej i wschodniej stronie Zalewu).

SZANSE

- 1. Sprzyjająca sytuacja geopolityczna stwarzająca możliwości wielopłaszczyznowej współpracy międzynarodowej w rejonie Morza Bałtyckiego.
- 2. Polityka wspierania rozwoju lokalnego regionu w ramach polityki regionalnej państwa oraz instrumenty polityki przedakcesyjnej, w przyszłości strukturalne, skierowane na rozwój lokalny.
- 3. Położenie geograficzne; położenie przygraniczne, rozwój współpracy z Obwodem Kaliningradzkim i innymi państwami regionami państw nadbałtyckich.
- 4. Zapoczątkowana współpraca międzynarodowa realizowana na trzech podstawowych poziomach: pierwszym – opartym o traktaty i umowy międzynarodowe na poziomie rządowym, drugim – realizowanym przez wojewodów i samorządy wojewódzkie, trzecim – realizowanym przez gminy i ich związki, a także instytucje i podmioty gospodarcze.
- 5. Położenie w ogólnoeuropejskim systemie powiązań ekologicznych determinującym generalne kierunki rozwoju widziane jako szansa i jednocześnie alternatywa otwarcia na wiek XXI, z których głównymi elementami są: okołobałtycki zielony pierścień oraz skandynawsko-iberyjski szlak przelotów ptaków.
- 6. Bliskość aglomeracji trójmiejskiej oraz aglomeracji Kaliningradu, obszar opracowania znajduje się w zasięgu oddziaływania dużego potencjału ludzkiego: gospodarczego, naukowego, kulturowego, a także dużych rynków zbytu.

Formatted: Bullets and Numbering

ZAGROŻENIA

1. Brak stabilności polityki państwa w zakresie wspierania rozwoju regionalnego.
2. Ponadnormatywne zanieczyszczenie wód powierzchniowych Zalewu Wiślanego, czego konsekwencją jest zanik funkcji turystycznej we wschodniej części Zalewu Wiślanego.
3. Bariera finansowo–ekonomiczna oraz kapitałowa; wysoki stopień zmienności przepisów prawa finansowego, ograniczone zdolności finansowe do rozwoju gmin oraz społeczności lokalnych.
4. Niedostatecznie wykształcone systemy komunikacyjne w tym: drogi wodne (brak odpowiednich parametrów i pełnej dostępności drogi łączącej Zalew Wiślany z Bałtykiem oraz niedrożna sieć wodna śródlądowa Ren – Odra – Noteć – Wisła – Nogat), drogi kołowe (nie podjęcie inwestycji Elbląg – granica państwa - udrożnienia drogi Kaliningrad – Elbląg, z przejściem granicznym w Grzechotkach, która jest ogniwem kreowanej trasy Via Hanza: Hamburg – Szczecin – Gdańsk – Elbląg – Kaliningrad – Ryga, a także niewystarczające parametry pozostałych dróg tworzących system połączeń krajowych: szczególnie drogi Elbląg – Malbork.
5. Prowadzona polityka transportowa państwa, wynikiem której jest likwidacja linii kolejowych, zaniedbany system dróg wodnych i ogromnie zwiększone nakłady na utrzymanie dróg kołowych, które ze względu na nadmierne obciążenie ulegają postępującej degradacji, co także ma negatywny wpływ na stan środowiska.
6. Niedoinwestowanie w zaopatrzeniu w gaz, szczególnie na Mierzei Wiślanej; obszaru, który wymaga zmiany systemu wytwarzania energii cieplnej z uwagi na walory przyrodnicze.

Formatted: Bullets and Numbering

3. STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU GMIN NADZALEWOWYCH

3.1. Wizja. Cele strategiczne. Priorytety. Zadania

WIZJA

W ramach prac „Warsztatu budowania Strategii obszaru Gmin Nadzalewowych” nie wypracowano i nie wydyskutowano Wizji strategii rozwoju obszaru.

*Wizja jest wyobrażeniem stanu rozwoju obszaru na koniec realizacji strategii
w bardzo dogodnych, optymalnych warunkach.*

Wartością wizji jest pozytywne oddziaływanie na procesy integracji społeczności lokalnej, wokół zadań ważnych zarówno dla rozwoju całego obszaru, jak też społeczności lokalnej poszczególnych gmin oraz województw: województwa warmińsko-mazurskiego i pomorskiego.

Sformułowania zaproponowane, przedyskutowane jako propozycje zapisu celu głównego upoważniają do przyjęcia następującego zapisu „Wizji”:

- Jesteśmy dobrze rozwiniętym gospodarczo, wyjątkowym regionem, posiadającym własną tożsamość, rozpoznawalnym w Polsce i w Europie.
- Jesteśmy społeczeństwem dobrze wykształconym, przedsiębiorczym i samorządnym.
- Poprzez sprawny, dobrze rozwinięty system transportowy, spójny z systemem międzynarodowym wykorzystujemy w pełni położenie geograficzne stanowiące "Wrota Europy".
- Posiadamy na wysokim poziomie, zgodnie z najnowszymi standardami europejskimi rozwiązania w dziedzinie infrastruktury technicznej na rzecz ochrony środowiska.
- Żyjemy w regionie o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych, w ekologicznie czystym środowisku.
- Posiadamy wysoko rozwinięte produkty turystyczne, a turystyka stanowi jedną z głównych dziedzin rozwoju gospodarczego.

CEL GŁÓWNY. CELE BEZPOŚREDNIE. PRIORYTETY. ZADANIA

Priorytety Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego (Wstępnego Narodowego Planu Rozwoju), znajdujące potwierdzenie w „Strategiach rozwoju” Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Pomorskiego ważne dla obszaru gmin nadzalewowych są następujące:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności i spójności obszaru.
2. Restrukturyzacja i dywersyfikacja bazy ekonomicznej obszaru.
3. Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji; rozwój współpracy transgranicznej.
4. Rozwój zasobów ludzkich.

Wymienione **priorytety rozwoju** wprowadzono w tej części dokumentu w formie dodatkowych zapisów. Głównym zamierzeniem tego zabiegu jest zapewnienie, wymaganej w systemie planowania, spójności z celami **Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego** (szczególnie na etapie implementacji - ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięcia ze środków Unii Europejskiej).

Cel główny, strategiczny, wypracowano w czasie warsztatów planistycznych, w których wzięli udział liderzy życia gospodarczo-ekonomicznego i społecznego gmin oraz liderzy licznych instytucji, organizacji, firm oraz znawcy obszaru.

Bazę wyjściową do prac planistycznych stanowiły liczne, wcześniej wymienione, opracowania naukowe, badawcze i planistyczne.

Cele strategiczne (bezpośrednie), podobnie jak cel główny są wynikiem dyskusji społecznej i wspólnej pracy lokalnych liderów.

Zadania wskazują, co należy zrobić, aby osiągnąć dany cel.

Jest to propozycja konkretnych przedsięwzięć realizacyjnych.

Wypracowane **cele strategiczne (bezpośrednie), zadania oraz kierunki działań** w Strategii Rozwoju Obszaru Gmin Nadzalewowych są zbieżne z priorytetami przyjętymi w dokumentach planowania strategicznego na szczeblu obu **województw: warmińsko-mazurskiego i pomorskiego**, a także z priorytetami rozwojowymi **Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego** oraz dokumentami rządowymi.

Końcowa redakcja **celów bezpośrednich** nie narusza treści merytorycznych wypracowanych w czasie warsztatów planistycznych. W wyniku prac redakcyjnych treści te uporządkowano dostosowując do zapisów w dokumentach przygotowanych dla potrzeb tego opracowania, a także w dokumentach zewnętrznych planowania strategicznego.

CEL GŁÓWNY

EKOREGION ZALEWU WIŚLANEGO JEST OBSZAREM HARMONIJNIE ROZWINIĘTYM, OPIERAJĄCYM SWÓJ ROZWÓJ NA ZASOBACH I POTENCJAŁACH REGIONALNYCH I LOKALNYCH

Dla osiągnięcia celu głównego należy zrealizować następujące

CELE STRATEGICZNE (BEZPOŚREDNIE)

Cel 1

Istnieje kompleksowo rozwinięty system transportowy obszaru, powiązany z układem międzynarodowym, krajowym i regionalnym oraz dostosowany do potrzeb obsługi gospodarki lokalnej.

Cel 2

Dobrze jest rozwinięta infrastruktura turystyczna, w tym dla ekoturystyki i agroturystyki w oparciu o zasoby i potencjały przyrodnicze, kulturowe, krajobrazowe i krajoznawcze znaczenia krajowego i międzynarodowego.

Cel 3

Istnieje nowoczesna infrastruktura na rzecz ochrony środowiska oraz osłony przeciwpowodziowej terenów położonych nad Zalewem Wiślanym i Żuław Wiślanymi.

Cel 4

Dobrze są rozwinięte węzłowe ośrodki miejskie: **Elbląg** – jako centrum podregionu, ośrodek subregionalny o znaczeniu krajowym, **Braniewo** i **Nowy Dwór Gdański** jako ośrodki uzupełniające oraz **Frombork** jako ośrodek rozwoju turystyki opartej o zasoby dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim i **Stegna** jako ośrodek uzupełniający dla terenów mierzejowych i nadzatkowych.

Cel 5

Osiągnięto zrównoważony rozwój gospodarczy Ekoregionu Zalewu Wiślanego oparty na zasobach i potencjałach regionalnych i lokalnych.

Cel 6

Istnieje silny lobbing na rzecz obszaru Ekoregionu Zalewu Wiślanego oraz napływ kapitałów skierowanych na rozwój gospodarczy.

Cel 7

Zasoby ludzkie są siłą napędową rozwoju obszaru.

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności i spójności obszaru.

W „Strategii ...” znalazł przełożenie na cel bezpośredni:

CEL I

Istnieje kompleksowo rozwinięty system transportowy obszaru, powiązany z układem międzynarodowym, krajowym i regionalnym oraz dostosowany do potrzeb obsługi gospodarki lokalnej.

Transport, obok ochrony środowiska, można uznać za podstawowy warunek rozwoju gmin nadzalewowych. Stan i perspektywy tego działu gospodarki dla realizowanego obszaru należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- a) jako warunek dostępności z zewnątrz,
- b) jako czynnik integracji obszaru i wzajemnego wspierania rozwoju poszczególnych gmin.

W aspekcie pierwszym chodzi o stan i wykorzystanie szlaków poszczególnych gałęzi transportu, łączących Zalew Wiślany z zagranicą i krajowym systemem transportowym.

Dotyczy to:

- 1) dróg wodnych z Zalewu Wiślanego na Bałtyk,
- 2) dróg wodnych łączących Zalew z Wisłą i Gdańskiem,
- 3) dróg kołowych do granicy z Obwodem Kaliningradzkim oraz na południe i zachód kraju,
- 4) szlaków kolejowych do granicy z Federacją Rosyjską oraz na południe i zachód kraju,
- 5) lotnisk.

Głównym szlakiem wodnym łączącym obszar nadzalewowy z Bałtykiem jest tor wodny Elbląg - Cieśnina Piławska.

Osiągnięcie celu wymaga realizacji między innymi:

Zadania:

1. Infrastruktura transportowa; drogi wodne:

- 1.1. Budowa kanału przez Mierzeję Wiślaną (łączącego drogi wodne Zalewu Wiślanego z Morzem Bałtyckim).

1.2.Modernizacja i przystosowanie szlaku wodnego od Wisły (Gdańska) przez Szkarpawę, Wisłę Królewiecką, Zalew Wiślany, rzekę Elbląg do Ostródy i Iławy dla potrzeb:

- Aktywizacji turystyki i jachtingu
- Morskiej drogi transportowej z Elbląga i portów zalewu Wiślanego
- Aktywizacji transportowych dróg wodnych.

1.3.Pogłębienie toru wodnego z Elbląga przez Zalew Wiślany do Bałtijska oraz do Kaliningradu (granica państwa) oraz do portów: Tolkmicko, Krynica Morska, Kąty Rybackie, Frombork, Nowa Pasłęka, także drogi wodnej do portów Gdańska.

1.4.Uruchomienie przeprawy promowej Tolkmicko – Krynica Morska – Tolkmicko:

- Budowa przyczółków, nabrzeży i koniecznej infrastruktury technicznej
- Przygotowanie terminali i organizacja przeprawy (np. powołanie podmiotu gospodarczego).

2. Rozbudowa i modernizacja spójnego z drogami wodnymi, kompleksowego systemu transportowego warunkującego rozwój gospodarczy gmin nadzalewowych:

2.1.Odbudowa drogi 22 – budowa drogi ekspresowej Elbląg – Kaliningrad wraz z mostami i przejściem granicznym w Grzechotkach oraz przebudowa węzła komunikacyjnego Elbląg – Wschód (drogi nr 7 i 22).

2.2.Kontynuacja przedsięwzięcia Budowa przeprawy mostowej przez rzekę Elbląg wraz z drogami dojazdowymi.

2.3.Modernizacja drogi lądowej: Elbląg – Suchacz – Kadyny – Tolkmicko oraz budowa odcinka Suchacz – Kadyny.

2.4.Modernizacja drogi Nr 502 Nowy Dwór – Stegna.

2.5.Modernizacja drogi Nr 501 Mikoszewo – Piaski z realizacją obejścia miejscowości Stegna i Sztutowo.

2.6.Remont, modernizacja drogi Nr 508 Elbląg – Braniewo wraz z budową obwodnicy dla Braniewa do przejścia granicznego w Gronowie oraz obwodnicy dla Fromborka i obejścia dla wsi Pogrodzie.

2.7.Modernizacja drogi Pogrodzie – Tolkmicko.

2.8.Remont, modernizacja drogi Sztutowo – Grochowo (z przeprawą wodną przez rzekę Szkarpawę) – Osłonka – Marzęcino – Nowakowo dla ruchu weekendowego miasta Elbląga.

2.9.Stworzenie na Mierzei Wiślanej alternatywnego do transportu indywidualnego transportu zbiorowego (parkingi zaporowe, atrakcyjne środki transportu

zbiorowego).

- 2.10. Dostosowanie lotniska w Elblągu dla potrzeb lotnictwa pasażerskiego, budowa lądowiska dla helikopterów w Krynicy, Braniewie, Nowym Dworze Gdańskim.

CEL 2

Dobrze jest rozwinięta infrastruktura turystyczna, w tym dla ekoturystyki i agroturystyki, w oparciu o zasoby i potencjały przyrodnicze, kulturowe, krajobrazowe i krajoznawcze znaczenia krajowego i międzynarodowego.

Budowa nowoczesnej infrastruktury turystycznej, a także infrastruktury warunkującej rozwój gospodarczy w szerokim znaczeniu jest warunkiem koniecznym dla aktywizacji tego obszaru i wykorzystania zasobów przyrodniczych.

Można to osiągnąć przez:

Zadania

1. Przystosowanie sieci portów, stanic i przystani żeglarskich na Zalewie Wiślanym dla zróżnicowanych wymagań turystów krajowych i zagranicznych poprzez:

- 1.1. Rozbudowę i modernizację istniejących portów i przystani na Zalewie, podniesienie ich standardu, a także rozbudowę całego przypoportowego zaplecza usługowego dla potrzeb żeglarstwa, turystyki wodnej i sportów wodnych.
- 1.2. Budowę nowych portów (marin) i przystani dobrze zorganizowanych i wyposażonych, z dostosowaniem do wymogów turysty europejskiego.
- 1.3. Utworzenie lokalnych wodnych przejść granicznych w Krynicy Morskiej i Nowej Pasłęce.
- 1.4. Zbudowanie i zorganizowanie wokół całego Zalewu Wiślanego gęstej sieci przystani dla potrzeb turystyki i rekreacji (kajakowa, łodziowa, wędkarska, itp.).
- 1.5. Rozwój i tworzenie dla potrzeb turystyki tzw. małej infrastruktury przy portach i przystaniach (parkingi strzeżone, pola namiotowe, zaopatrzenie w gaz i paliwo, odbiór ścieków, itp.).

2. Zorganizowanie turystycznych szlaków wodnych na rzekach, pieszych i rowerowych w obszarze Zalewu Wiślanego, spójnych ze szlakami międzynarodowymi, projektowanymi dla tego obszaru, m.in.:

- 2.1. W systemie rzek: rzeki Szkarpawy, Wisły Królewieckiej, rzeki Nogat z

połączeniami z rzeką Tugą (Świątą), także rzeki Elbląg, dalej kanału Elbląsko–Ostródzkiego, połączenie Zalewu Wiślanego poprzez Kanał Elbląski z jeziorami na Warmii i Mazurach, ponadto rzeki Pasłęki, modernizacji torów wodnych do niezbędnych parametrów drogi wodnej śródlądowej.

2.2. Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni przywodnej wzdłuż rzek na terenie miast i wsi.

2.3. Zagospodarowania turystycznego w wyznaczonych miejscach wzdłuż tych rzek (pola namiotowe, sanitariaty, telefon, sieć energetyczna, gastronomia, itp.).

3. Wykorzystanie dla aktywizacji ruchu turystycznego dziedzictwa kulturowego, w tym:

3.1. Budowa tożsamości regionalnej w ramach obszaru Zalewu Wiślanego.

3.2. Utrzymanie w dobrym stanie zabytków odbudowanych i tworzenie zachęt ekonomicznych, prawnych i organizacyjnych do odbudowy obiektów zabytkowych oraz rewitalizacji całych zespołów miejskich i traktowanie ich jako czynnika aktywizującego turystykę.

3.3. Rekonstrukcja, remont lub przygotowanie dla potrzeb turystyki najcenniejszych zabytków hydrotechniki, zwłaszcza na Żuławach i Kanale Elbląsko–Ostródzkim.

3.4. Budowa, odtwarzanie i zachowanie w dobrym stanie obiektów związanych z tożsamością obszaru, w tym budowa Małej Holandii, Osady „Truso”, przywrócenie świetności wsi Żuławki, organizacja skansenu-muzeum Zalewu Wiślanego.

3.5. Zaprojektowanie, zbudowanie i zorganizowanie **nadzalewowej strefy turystycznej** obejmującej południowy brzeg Zalewu Wiślanego, to jest liczne małe i duże osady i miasta. Strefa powinna:

posiadać dobrze przemyślany plan przestrzenny,

wszystkie miejscowości od Elbląga aż po granice Państwa są wzorowo

zagospodarowane, pięknie utrzymane, dobrze skomunikowane, posiadają infrastrukturę komunalną i turystyczną,

dysponować zróżnicowaną bazą turystyczną od agroturystyki, pokoi gościnnych po hotele i schroniska,

oferować liczne atrakcje (konie, jarmarki, festyny, kąpieliska, boiska, obserwacje ptaków, udział w połowie ryb, udział w wytwarzaniu wyrobów z gliny, itp.),

oferować różne formy spędzania czasu (wędkarstwo, myślistwo, hippika, turystyka przyrodnicza, kulturowa, wodna, itp.),

wykorzystać atrakcyjność kolei nadzalewowej,
być oferowany turystyce pieszemu, zmotoryzowanemu, rowerowemu, wodnemu,
konnemu, itp., a także być ofertą dla wielkich rzesz ludności, głównie miejskiej
na weekendy.

CEL 3

Istnieje nowoczesna infrastruktura na rzecz ochrony środowiska oraz osłony przeciwpowodziowej terenów położonych nad Zalewem Wiślanym i Żuław Wiślanych.

Rewitalizacja ekologiczna Zalewu Wiślanego, odnowa jego zasobów oraz zapewnienie właściwego stanu środowiska stanowi warunek konieczny dla istnienia tego obszaru. Ważnym zadaniem jest oczyszczenie terenów przybrzeżnych Zalewu Wiślanego, stanowiących jednocześnie tarliska ryb. Z badań wynika, że dno Zalewu Wiślanego zalegają muły o dużym zanieczyszczeniu, szkodliwym dla rozwoju rybactwa. Duże znaczenie dla czystości wód Zalewu Wiślanego ma również sposób gospodarowania (prowadzenia działalności gospodarczej) w miasteczkach leżących w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Zlokalizowane przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe generują duże ilości różnego rodzaju zanieczyszczeń. Najpilniejszą do podjęcia jest sprawa unieszkodliwiania i prawidłowej utylizacji odpadów stałych. Dalszego uporządkowania wymaga sprawność urządzeń technicznych dla oczyszczania ścieków bytowych i przemysłowych.

Osiągnięcie celu wymaga:

Zadania:

1. Kontynuacja modernizacji oczyszczalni ścieków; wprowadzanie trzeciego stopnia oczyszczania ścieków z zanieczyszczeń chemicznych.
2. Wdrożenie właściwych metod oczyszczania terenów przybrzeżnych dna Zalewu Wiślanego z zanieczyszczeń chemicznych.
3. Budowa zintegrowanego systemu unieszkodliwiania odpadów stałych, włączając w ten system i wykorzystując istniejące dotychczasowe rozwiązania.
4. Budowa spójnych rozwiązań instytucjonalno-organizacyjnych dla prowadzenia zadań w zakresie osłony przeciwpowodziowej oraz gospodarki melioracyjnej tego obszaru, np. powołanie międzywojewódzkiego jednego podmiotu,

odpowiedzialnego za całość spraw.

5. Budowa systemu wczesnego ostrzegania przed powodzią.
6. Modernizacja oraz utrzymanie w sprawności technicznej i pełnej gotowości urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.
7. Utrzymanie sprawności rowów i technicznych urządzeń melioracyjnych.
8. Zbudowanie sieci gazowej dla potrzeb gmin Stegna, Sztutowo, Krynica Morska.

PRIORYTET 2

Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego

Restrukturyzacja i dywersyfikacja bazy ekonomicznej obszaru.

W „Strategii ...” znalazł przełożenie na cel bezpośredni:

CEL 4

Dobrze rozwinięte są węzłowe ośrodki miejskie: Elbląg jako centrum podregionu, ośrodek subregionalny o znaczeniu krajowym oraz Braniewo i Nowy Dwór Gdański jako ośrodki uzupełniające; Frombork jako ośrodek rozwoju turystyki opartej o zasoby dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim i Stegna jako ośrodek uzupełniający terenów mierzejowych i nadzatkowych.

ELBLĄG – jako centrum podregionu, ośrodek subregionalny o znaczeniu krajowym – aktywizujący cały obszar gmin nadzalewowych.

Miasto Elbląg w „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego” uznane zostało za **centrum podregionu elbląskiego**, obejmującego następujące powiaty: braniewski, działdowski, elbląski, iławski, nowomiejski, ostródzki i miasto Elbląg. Władze samorządowe Miasta Elbląga podejmują w ramach własnych zadań oraz współpracy z gminami i powiatami tego obszaru, przy udziale samorządów wojewódzkich, różne przedsięwzięcia dla urzeczywistnienia swojej nowej roli. Obejmuje to następujące ważniejsze działania:

1. Rozwój bazy szkolnictwa wyższego oraz zaplecza akademickiego,
2. Tworzenie nowoczesnych form i instytucji edukacji dla dorosłych, także walki z bezrobociem i problemami społecznymi, jak: Centrum Pracy i Pomocy w Elblągu, Centra Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego,

3. Utrzymanie i rozwinięcie Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej
4. Tworzenie infrastruktury wspomagającej rozwój przedsiębiorczości; szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw, jak: Centrum Biznesu, Innowacji i Nowych Technologii, Park Technologiczny,
5. Rozwój różnych form i instytucji działających na rzecz społeczności lokalnych, szczególnie rodziny oraz organizacji pozarządowych,
6. Działalność kulturalna, integrująca społeczności lokalne; ochrona dziedzictwa kulturowego.

**Dobrze rozwinięte ośrodki miejskie: Braniewo i Nowy Dwór Gdański,
jako ośrodki uzupełniające.**

Dla miasta Braniewa- zgodnie z przyjętą przez władze miejskie strategią oznacza, że winno ono stać się:

„regionalnym centrum kulturalnym i usługowo-gospodarczym oraz ośrodkiem współpracy transgranicznej we Wspólnej Europie”

Realizacja tego celu wymaga:

1. Poszerzenia i umocnienia międzynarodowych powiązań Braniewa poprzez aktywne uczestnictwo miasta w międzynarodowych organizacjach i programach (Związek Miast Hanzy, sieci miast bałtyckich w Euroregionie Bałtyk, Związku Miast Bałtyckich itp.).
2. Wspierania i aktywnego uczestnictwa w międzynarodowych wystawach kulturalnych, gospodarczych, naukowych itp.
3. Realizacji bazy rekreacyjno-turystycznej oraz bogatej oferty różnych form wypoczynku jako podwyższenie oferty miasta w spotkaniach międzynarodowych.
4. Rozwoju działalności na rzecz obsługi ruchu transgranicznego, bo ma do tego szczególnie dobre warunki. Miasto Braniewo jako najdalej wysunięty ośrodek osadniczy w granicach Polski winno dążyć do rozwoju działalności na rzecz obsługi ruchu transgranicznego.
5. Rozbudowy dworca kolejowego związanego z granicznym przejściem kolejowym, który będzie stanowić jedno z głównych przejść kolejowych dla krajów należących do Unii Europejskiej.
6. Wykorzystania atrakcyjnego obszaru przyrodniczego rzeki Pasłęki oraz drogi wodnej rzeki Pasłęki, dla wzbogacenia oferty ekoturystycznej miasta i nawiązanie do przedwojennych tradycji wypoczynku.

7. Zapewnienia dobrego, sprawnego dostępu komunikacyjnego kolejowego i autobusowego do miast subregionalnych: miasta Elbląga oraz ośrodków regionalnych takich jak Olsztyn i Trójmiasto dla zapewnienia swoim mieszkańcom łatwego dostępu do szkół wyższych, ośrodków kultury (teatr, operetka itp.) i innych usług poziomu wyższego.

Dla miasta Nowego Dworu Gdańskiego, stolicy Żuław, oznacza to rozwój funkcji związanych z obsługą terenów o bardzo wysokiej bonitacji gleb. Żuławy stanowią zaplecze produkcji rolnej dla aglomeracji Trójmiejskiej, miasta Elbląga, dla ośrodków turystycznych na Mierzei Wiślanej, ale również produkcji żywności na eksport.

Ważniejsze zadania to:

1. Przygotowanie Nowego Dworu do funkcji „Stolicy Żuław” poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury.
2. Przygotowanie i promowanie terenów pod nowe działalności, w tym dla inwestorów z Trójmiasta (z uwagi na bliskie sąsiedztwo Gdańska).
3. Wykorzystanie obszaru tzw. „Mała Holandia” jako szerokiej, kompleksowej oferty inwestycyjnej.
4. Wykorzystanie rzeki Tugi (zadania wspólne z gminami Nowy Staw i Lichnowy), pogłębienie toru wodnego dla reaktywowania drogi wodnej oraz zagospodarowanie (uporządkowanie) przestrzeni przywodnych dla podniesienia atrakcyjności miasta i obszaru.
5. Przygotowanie Nowego Dworu Gdańskiego do działań promocyjnych i innowacyjnych, w tym do imprez targowo–wystawienniczych, kulturalnych, itp.

Frombork jako krajowy i międzynarodowy, dobrze zagospodarowany ośrodek turystyki i Stegna jako ośrodek uzupełniający terenów mierzejowych i nadzatkowych.

Frombork. Ze względu na posiadane zabytki architektury, ciekawą historię, oryginalną zabudowę oraz ludzi, którzy tu przed wiekami działali – Frombork zwany jest Perłą Północy, a liczne obiekty świadczą o unikalności tego miasta.

Dlatego też najważniejsze we Fromborku powinny być:

1. Ochrona dziedzictwa kulturowego.
2. Odbudowa, rewitalizacja zespołu miejskiego.
3. Budowa dobrej infrastruktury dla turystyki krajowej i zagranicznej.
4. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, zasobów wód oraz położenia na szlakach

turystycznych do stworzenia centrum turystyki o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Stegna. Stanowi ważny węzeł drogowy. Tu zbiegają się drogi z Gdańska, Malborka, Elbląga i Krynicy Morskiej. Tu przebiegają też ważne drogi wodne śródlądowe. Stegna posiada dobrą bazę turystyczno-wypoczynkową i wspaniałe plaże. W sposób naturalny gmina ta, zwłaszcza siedziba władz gminy, wyrasta na ośrodek obsługujący cały obszar mierzejowy i nadzatokowy.

Ważniejsze zadania z tym związane, to:

1. Modernizacja dróg: nadmorskiej do Mikoszewa, w kierunku Nowego Dworu Gdańskiego wraz z przeprawami mostowymi.
2. Przebudowa i modernizacja układu drogowego w Stegnej łącznie z obwodnicami i parkingami (w tym zaporowymi).
3. Wykształcenie infrastruktury do realizacji usług ponadgminnych (banki, oświata, kultura i sport, np. połów bursztynu, spływy, itp.).
4. Zagospodarowanie śródlądowych dróg wodnych dla potrzeb turystyki i transportu.
5. Przystosowanie kolejnych ośrodków do całorocznego wykorzystania dla celów leczniczych, wypoczynkowych, konferencyjno-szkoleniowych.
6. Wykształcenie infrastruktury technicznej i komunalnej zabezpieczającej bieżące potrzeby turystów i mieszkańców oraz pełną ochronę środowiska naturalnego.
7. Wykorzystanie bogatego dziedzictwa kulturowego (zabytki architektury, urządzenia hydrotechniczne) oraz unikalnej przyrody do rozwoju gospodarczego gminy i całego obszaru nadzalewowego.

CEL 5

Osiągnięto zrównoważony rozwój gospodarczy Ekoregionu Zalewu Wiślanego oparty na zasobach i potencjałach regionalnych i lokalnych.

Pełne wykorzystanie bardzo ciekawych zasobów przyrodniczych, atrakcyjnego akwenu wodnego Zalewu Wiślanego, licznych rzek oraz bogactwa dziedzictwa kulturowego, w tym architektury i techniki, może nastąpić pod warunkiem zrealizowania wielu zadań. Należą do nich m.in.:

Zadania:

1. Rozwinięcie sieci portów i przystani w obszarze Zalewu Wiślanego i wygenerowanie w ten sposób rozwoju gospodarczego.

- 1.1. Unowocześnienie i rozwój większych portów dla potrzeb żeglugi pasażerskiej i towarowej, w tym szczególnie w Elblągu, Tolkmicku, Krynicy Morskiej, Kątach Rybackich i Fromborku.
- 1.2. Pogłębienie do wymaganych parametrów torów wodnych do portów, przystani i marin.
- 1.3. Zmodernizowanie i unowocześnienie przystani rybackich zabezpieczających dobre warunki bazowania, odbioru i przechowywania ryb, obsługi technicznej rybaków.
- 1.4. Przystosowanie (2–3) portów nad Zalewem Wiślanym dla potrzeb ruchu towarowego i pasażerskiego przygranicznego i stref wolnocłowych z portami Federacji Rosyjskiej.

2. Dobre wykorzystanie akwenu Zalewu Wiślanego i najważniejszych rzek dla gospodarki rybackiej.

- 2.1. Stałe zarybianie akwenu Zalewu oraz rzek doń wpływających.
- 2.2. Restytucja ichtiocenozy Zalewu Wiślanego.
- 2.3. Ochrona młodzieży ryb.
- 2.4. Budowa przepławek i tarlisk

3. Zasoby i potencjały kultury, techniki i przyrody służą rozwojowi i przynoszą dochody.

Dla osiągnięcia tego należy:

Zagospodarowywać obiekty zabytkowe dla potrzeb turystyki i MSP z nią związanej.

- 3.1. Zorganizować drogi, dojazdy, przejścia do obiektów dziedzictwa kultury i techniki oraz miejsc unikalnej przyrody.
- 3.2. Przywracać pierwotne funkcje obiektom i urządzeniom (zajazdy, młyny, stawy rybne, elektrownie wodne, przetwórstwo rolno-spożywcze, wyroby z gliny, trzciny, wikliny, itp.).
- 3.3. Zagospodarować nieużytki przez zalesienia, tworzenie infrastruktury (np. parkingi), miejsca rekreacji i sportów.
- 3.4. Rozwijać i promować w każdej gminie system zachęt do podejmowania i rozwijania MSP przy jednoczesnym egzekwowaniu wymogów ekologii.
- 3.5. Osiągnąć stan, w którym za nowe miejsca pracy oferowane będą czyste środowisko, dobra infrastruktura komunalna i komunikacyjna, dobra kadra, preferencje podatkowe i udogodnienia lokalizacyjne.

- 3.6. Wykorzystać zasoby wód leczniczych w Krynicy Morskiej i Fromborku, a przez to wydłużyć sezon turystyczny i spowodować wzrost miejsc pracy.

Także:

1. Organizować i rozwijać sieci „Zielonych szkół”, w tym także w formie działalności gospodarczej.
2. Organizować i wspierać targi, jarmarki i imprezy promujące MSP.
3. Organizować centra szkoleniowo - konferencyjne z wykorzystaniem istniejącej bazy.
4. Rozwijać i tworzyć podmioty zajmujące się produkcją narybku dla potrzeb gospodarki rybackiej na Zalewie Wiślanym, rzekach i innych akwenach wodnych obszaru.
5. Wspierać powstawanie działalności i rozwoju podmiotów gospodarczych zajmujących się przetwórstwem ryb i obsługą rybaków.

PRIORYTET 3

Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego

Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji; rozwój współpracy transgranicznej.

W „Strategii ...” znalazł przełożenie na cel bezpośredni:

CEL 6

Istnieje silny lobbing na rzecz rozwoju obszaru Ekoregionu Zalewu oraz napływ kapitałów skierowanych na rozwój gospodarczy.

W celu zapewnienia rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru Zalewu Wiślanego, niezbędny jest silny lobbing, partnerstwo w działaniu oraz pozyskiwanie inwestorów. Może to oznaczać np.:

1. Skuteczną promocję Ekoregionu Zalewu Wiślanego jako wysokiej klasy produktu turystycznego,
2. Współdziałanie samorządów lokalnych i wojewódzkich na rzecz promocji i rozwoju obszaru Zalewu Wiślanego,
3. Współpracę z instytucjami, związkami, zrzeszeniami i organizacjami, których działalność wywiera wpływ na wizerunek i społeczno-gospodarczy rozwój obszaru,
4. Oferowanie potencjalnym inwestorom konkurencyjnych ofert.

Z zadań bardziej szczegółowych należy mieć na uwadze:

Zadania:

1. Zorganizowanie samorządu rybackiego dla Zalewu Wiślanego i Zatoki Gdańskiej w części mierzejowej.
2. Zorganizowanie samorządu turystycznego obejmującego cały obszar.
3. Zorganizowanie sejmików (forum) przedstawicieli organizacji gminnych działających na rzecz rozwoju lokalnego.
4. Zintegrowaną promocję obszaru we wszystkich możliwych formach.
5. Utworzenie banku informacji o obszarze (oferta gospodarcza, oferta turystyczna, walory przyrodnicze, itp.).
6. Podejmowanie i realizowanie projektów wspólnie z partnerami zagranicznymi, w tym Federacji Rosyjskiej. Mogą się tu mieścić i projekty dofinansowane przez UE.

PRIORYTET 4

Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego

Rozwój zasobów ludzkich

W „Strategii ...” znalazł przełożenie na cel bezpośredni:

CEL 7**Zasoby ludzkie są siłą napędową rozwoju obszaru.**

Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru ściśle będzie zależał od umiejętności i skuteczności zasobów ludzkich. Istniejąca wielka liczba osób o zróżnicowanym poziomie wykształcenia może być motorem rozwoju gospodarczego.

Osiągnięcie celu wymaga:

Zadania:

1. Wspierania rozwoju szkolnictwa wyższego w Elblągu; w tym rozwój zaplecza akademickiego.
2. Rozwoju szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem specyficznych potrzeb gmin obszaru (turystyka, rolnictwo, gospodarka wodna, obsługa graniczna i przygraniczna).
3. Stworzenia spójnego, nowoczesnego systemu podnoszenia i zmiany kwalifikacji osób dorosłych, w tym bezrobotnych, np. Centra Doskonalenia Zawodowego.
4. Tworzenia korzystnych warunków do zamieszkania i wypoczynku jako motywacji wyboru obszaru do stałego pobytu ludzi, zwłaszcza wykształconych.

5. Działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, a co za tym idzie, tworzenia dobrych perspektyw dla ludzi młodych zwłaszcza kończących szkoły średnie i wyższe.

Realizacja zadań

ZADANIA UJĘTE W „STRATEGII ...” BĘDĄ REALIZOWANE POPRZEZ:

- wojewódzkie programy operacyjne
- projekty wspólnych przedsięwzięć
- projekty gmin, firm, instytucji i osób fizycznych.

Kierunki działań grupują zadania szczegółowe, ważne dla aktywizacji, rozwoju obszaru gmin nadzalewowych. Należą do nich m.in.:

1. weryfikacja, dostosowanie przepisów prawnych sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i społecznemu (np. na rzecz rolnictwa, na rzecz dostępu do wód Bałtyku, realizacja zadań ochrony p.powodziowej i melioracyjnej);
2. promocja i organizowanie wspólnych przedsięwzięć, jak: targi i imprezy kulturalne o znaczeniu ponadlokalnym; wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości,
3. działania dla wydatnego zwiększenia napływu kapitału dla nowych inwestycji (bądź procesów modernizacyjnych),
4. organizowanie dobrze rozwiniętych centrów biznesu i nowych technologii, z oddziaływaniem na obszar, zorganizowanie wspólnego zaplecza instytucjonalnego,
5. rozwój zasobów siły roboczej (o wysokich kwalifikacjach) systemu nauczania dostosowanego do potrzeb rynku pracy nauki do rynku pracy,
6. rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), poprzez uruchomienie różnych instrumentów lokalnych; uporządkowanie procedur prawnych, ulgi w podatkach,
7. kompleksowe działania na rzecz rozwoju sieci portów i przystani o standardach europejskich, powiązane z rozwojem i modernizacją dróg kołowych, wodnych śródlądowych (rzekami: Szarpawa, Nogat oraz Kanał Elbląsko–Ostródzki),
8. poprawa dostępu do Morza Bałtyckiego (z alternatywą budowy nowego kanału wodnego łączącego Zalew Wiślany bezpośrednio z wodami Morza Bałtyckiego,
9. dobre zorganizowanie szlaków turystycznych: wodnych, pieszych i rowerowych,
10. dobrze zorganizowany system kształcenia zasobów siły roboczej, przekwalifikowania i szkolenia.

Realizacja tych działań w większości przypadków powinna być podejmowana jako działania wspólne, międzygminne lub w ramach Związku Gmin Nadzalewowych. Do

działań tych mogą być wykorzystywane środki zarówno własne, jak też i zewnętrzne, w tym instrumenty polityki przedakcesyjnej Unii Europejskiej lub funduszy strukturalnych oraz fundusze celowe.

Większość działań wymaga współpracy międzywojewódzkiej Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Pomorskiego.

3.2. Przedsięwzięcia – zadania do Kontraktów Wojewódzkich (finansowania ze środków przedakcesyjnych Unii Europejskiej)

WYKAZ ZADAŃ

warunkujących realizację „Strategii...”, w tym do „Kontraktów Wojewódzkich”
województw warmińsko-mazurskiego oraz pomorskiego

I. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, ZWŁASZCZA MSP; INNOWACJE I TRANSFER NOWYCH TECHNOLOGII

1. Zachowanie i tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o rozwijającą się sieć portów i przystani w obszarze Zalewu Wiślanego.

- 1.1. Unowocześnienie i rozwój większych portów dla potrzeb żeglugi pasażerskiej i towarowej, w tym szczególnie w Elblągu, Tolkmicku, Krynicy Morskiej, Kątach Rybackich i Fromborku.
- 1.2. Rozwój i tworzenie gęstej sieci przystani dla turystyki i rekreacji okalającej cały Zalew.
- 1.3. Unowocześnienie i modernizacja przystani dla potrzeb rybołówstwa.

2. Rozwój gospodarki rybackiej na Zalewie Wiślanym poprzez:

- 2.1. Stałe zarybianie akwenu Zalewu oraz rzek doń wpływających,
- 2.2. Restytucję ichtiocenozy Zalewu Wiślanego,
- 2.3. Ochronę młodzięży ryb,
- 2.4. Budowę przepławek i tarlisk.
- 2.5. Rozwój i tworzenie podmiotów zajmujących się produkcją narybku dla potrzeb gospodarki rybackiej na Zalewie Wiślanym, rzekach i innych akwenach wodnych obszaru.
- 2.6. Wspieranie powstawania działalności i rozwoju podmiotów gospodarczych zajmujących się przetwórstwem ryb i obsługą rybaków.

3. Organizowanie i rozwijanie sieci „Zielonych szkół”, w tym także w formie działalności gospodarczej.

4. Organizowanie i wspieranie targów, jarmarków i imprez promujących MSP.

5. Organizowanie centrów szkoleniowo-konferencyjnych z wykorzystaniem istniejącej bazy.

6. Rozwój i tworzenie dla potrzeb turystyki tzw. małej infrastruktury przy portach i przystaniach (parkingi strzeżone, pola namiotowe, zaopatrzenie w gaz i paliwo, odbiór ścieków).

7. Przystosowanie (2–3) portów nad Zalewem Wiślanym dla potrzeb ruchu towarowego i pasażerskiego przygranicznego i stref wolnocłowych z portami Federacji Rosyjskiej.

II. INWESTYCJE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I TRANSPORTOWEJ, POPRAWIAJĄCE WARUNKI REALIZACJI INWESTYCJI GOSPODARCZYCH

1. Infrastruktura transportowa; drogi wodne:

- 1.1. Budowa kanału przez Mierzę Wiślaną (łączącego drogi wodne Zalewu Wiślanego z Morzem Bałtyckim).
- 1.2. Modernizacja i przystosowanie szlaku wodnego od Wisły (Gdańska) przez Szkarpawę, Wisłę Królewicką, Zalew Wiślany, rzekę Elbląg do Ostródy i Iławy dla potrzeb:
  - 1.2.1. Aktywizacji turystyki i jachtingu,
  - 1.2.2. Morskiej drogi transportowej z Elbląga i portów zalewu Wiślanego,
  - 1.2.3. Aktywizacji transportowych dróg wodnych.
- 1.3. Pogłębienie toru wodnego z Elbląga przez Zalew Wiślany do Bałtyjska oraz do Kaliningradu (granica państwa) oraz do portów: Tolkmicko, Krynica Morska, Kąty Rybackie, Frombork, także drogi wodnej do portów Gdańska.
- 1.4. Uruchomienie przeprawy promowej Tolkmicko – Krynica Morska – Tolkmicko:
  - 1.4.1. Budowa przyczółków, nabrzeży i koniecznej infrastruktury technicznej.
  - 1.4.2. Przygotowanie terminali i organizacja przeprawy (np. powołanie podmiotu gospodarczego).

2. Rozbudowa i modernizacja spójnego z drogami wodnymi, kompleksowego systemu transportowego warunkującego rozwój gospodarczy gmin nadzalewowych:

- 2.1. Kontynuacja przedsięwzięcia Budowa przeprawy mostowej przez rzekę Elbląg wraz z drogami dojazdowymi.
- 2.2. Modernizacja drogi lądowej: Elbląg – Suchacz – Kadyny – Tolkmicko oraz budowa odcinka Suchacz – Kadyny.
- 2.3. Modernizacja drogi Nr 502 Nowy Dwór – Stegna.
- 2.4. Modernizacja drogi Nr 501 Mikoszewo – Piaski z realizacją obejścia miejscowości Stegna i Sztutowo.
- 2.5. Remont, modernizacja drogi Nr 508 Elbląg – Braniewo wraz z budową obwodnicy dla Braniewa do przejścia granicznego w Gronowie oraz obwodnicy dla Fromborka i obejścia dla wsi Pogrodzie.
- 2.6. Modernizacja drogi Pogrodzie – Tolkmicko.
- 2.7. Remont, modernizacja drogi Sztutowo – Grochowo (z przeprawą wodną przez rzekę Szkarpawę) – Osłonka – Marzęcino – Nowakowo dla ruchu weekendowego miasta Elbląga.

Infrastruktura transportowa, warunkująca rozwój współpracy transgranicznej w obszarze, tworząca warunki do rozwoju działalności gospodarczej

1. Odbudowa drogi 22; budowa drogi ekspresowej Elbląg – Kaliningrad oraz infrastruktury mostowej; przebudowa węzła komunikacyjnego Elbląg – Wschód (droga krajowa Nr 7 i 22).
2. Budowa międzynarodowego przejścia granicznego towarowo-osobowego Grzechotki
3. Modernizacja drogi Nr 50; w tym budowa nowego odcinka Stare Pole – Elbląg
4. Realizacja przejścia granicznego w Piaskach dla ruchu pieszego i rowerowego i następnie sukcesywna rozbudowa tego przejścia.
5. Budowa lotniska regionalnego w Elblągu oraz lądowiska dla helikopterów w Krynicy Morskiej, Braniewie i Nowym Dworze Gdańskim.

6. Organizacja transportu alternatywnego po Mierzei Wiślanej (parkingi zaporowe, komunikacja zbiorowa – autobus, kolejka).
7. Elektryfikacja linii kolejowej o znaczeniu międzynarodowym: Elbląg – Kaliningrad oraz rozbudowa dworca kolejowego w Braniewie

Infrastruktura techniczna, warunkująca rozwój gospodarczy, atrakcyjność inwestycyjną oraz poprawę warunków życia

1. Gazyfikacja Mierzei Wiślanej (wzrost atrakcyjności terenu, poprawa ochrony środowiska, lepsza jakość warunków życia).
2. Budowa wysypiska regionalnego dla gmin żuławskich i mierzejowych oraz ewentualny odbiór odpadów komunalnych z Krynicy Morskiej (promem) przez ZUK w Elblągu.
3. Rekultywacja części Zalewu Wiślanego dla potrzeb turystyki, rekreacji i rybołówstwa.

III. SPRAWNY SYSTEM OSŁONY P.POWODZIOWEJ

1. Realizacja zespołu zadań dotyczących ochrony p.powodziowej.

- 1.1. Utrzymanie w sprawności technicznej i gotowości urządzeń ochrony przeciwpowodziowej,
- 1.2. Wdrażanie skutecznych metod wczesnego ostrzegania przed powodzią,
- 1.3. Wdrożenie przejrzystego i skutecznego systemu gospodarowania i odpowiedzialności za urządzenia służące ochronie p.powodziowej,
Rozbudowa i modernizacja systemu ochrony p.powodziowej.

IV. INFRASTRUKTURA ROZWOJU TURYSTYKI

1. Budowa i organizacja szlaków turystycznych (wyznaczenie, infrastruktura, oznakowanie, wydawnictwa, informacje):

- 1.1. Wodnych na Żuławach i Zalewie Wiślanym, w powiązaniu z Hawą, Ostródą, Gdańskiem, Malborkiem, Bydgoszczą,
- 1.2. Rowerowych wokół Zalewu Wiślanego i powiązanych z nimi krajowymi i międzynarodowymi,
- 1.3. Piesznych, w oparciu o istniejące,
- 1.4. Tematycznych (np. mennonici, domy podcieniowe, zamki, skanseny),
- 1.5. Budowa marin żeglarskich: przy południowym brzegu Zalewu Wiślanego, na szlaku śródlądowym do Gdańska i w Elblągu,
- 1.6. Budowa infrastruktury i informacji dla potrzeb organizowanych i istniejących szlaków turystycznych.

2. Utworzenie braniewskiej, fromborskiej i tolkmickiej podstrefy turystycznej, w ramach Nadzalewowej Strefy Turystycznej.

3. Nadbrzeżna linia kolejowa wąskotorowa jako dziedzictwo kultury technicznej, atrakcja turystyczna i alternatywa transportowa.

4. Tworzenie warunków technicznych, organizacyjnych i promocyjnych dla rozwoju mało znanych lub nowych kierunków turystyki:

- zdrowotnej
- obserwacji ptaków (np. Drużno, Kąty Rybackie, Zatoka Elbląska, itp.)

- wędkarstwa na śródlądziu i na Zalewie
- myślistwa
- wczasów w siodle i hipoterapii
- agroturystyki
- przyrodniczo–dydaktyczne
- kongresowej
- nauki języków,
- kolejowej (trasa nadzalewowa, mierzejowa)
- zainteresowań artystycznych

5. Tworzenie i rozwój wypożyczalni sprzętu turystycznego (rowery, kajaki, łodzie, żaglówki).

6. Zbudowanie i zorganizowanie ciągu spacerowo–turystycznego na rzece Pasłęce.

7. Utworzenie ośrodka rekreacyjno–sportowego po byłej stadninie w Braniewie.

8. Wykorzystanie wód leczniczych w Krynicy Morskiej.

9. Wykorzystanie złóż wód solankowych we Fromborku.

10. Budowa aquaparku w Elblągu.

V. EDUKACJA, W TYM DLA DOROSŁYCH

1. Wsparcie rozwoju szkolnictwa wyższego w Elblągu; w tym rozwój zaplecza akademickiego.

2. Rozwój szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem specyficznych potrzeb gmin obszaru (turystyka, rolnictwo, gospodarka wodna, obsługa graniczna i przygraniczna).

3. Stworzenie spójnego, nowoczesnego systemu podnoszenia kwalifikacji dla osób dorosłych, w tym bezrobotnych, np. Centra Doskonalenia Zawodowego.

VI. PRZEDSIĘWZIĘCIA Z ZAKRESU KULTURY REGIONALNEJ I LOKALNEJ, BĘDĄCYCH SKŁADNIKAMI KULTURY NARODOWEJ ORAZ OCHRONY I ROZWOJU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1. Budowa tożsamości regionalnej w ramach obszaru Zalewu Wiślanego:

- 1.1. Mała Holandia – odbudowa dziedzictwa kulturowego Żuław,
- 1.2. Truso – odbudowa dziedzictwa historyczno–kulturowego,
- 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego w licznych wsiach żuławskich (w tym w Żuławkach, Drewnicy, Rybinie, Orłowie i innych),

- 1.4. Rewitalizacja Starego Miasta w Braniewie,
  - 1.5. Powołanie Muzeum Zalewu Wiślanego (np. w byłym zakładzie Intersteru w Kątach Rybackich),
  - 1.6. Rewitalizacja centrum Fromborka,
  - 1.7. Lepsze wykorzystanie Wzgórza Katedralnego we Fromborku do kompleksowego świadczenia usług w powiązaniu z promocją, tworzeniem miejsc noclegowych, oferowaniem produktu wzbogacającego zwiedzanie Wzgórza.
2. Utrzymanie w dobrym stanie zabytków odbudowanych i tworzenie zachęt ekonomicznych, prawnych i organizacyjnych do odbudowy obiektów zabytkowych oraz rewitalizacji całych zespołów miejskich i traktowanie ich jako czynnika aktywizującego turystykę.
  3. Rekonstrukcja, remont lub przygotowanie dla potrzeb turystyki najcenniejszych zabytków hydrotechniki, zwłaszcza na Żuławach i Kanale Elbląsko–Ostródzkim.

VII. INWESTYCJE POPRAWIAJĄCE STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Oczyszczenie terenów z osadów dennych wzdłuż linii brzegowej Zalewu Wiślanego będących naturalnymi miejscami tarlisk i rybactwa.
2. Restytucja ichtiocenozy Zalewu Wiślanego oraz regulacja populacji kormorana czarnego.
3. Zorganizowanie i prowadzenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej i promocji lub banku informacji o usługach turystycznych i ich otoczeniu (gdzie, kiedy, za ile – łącznie z hotelami, transportem, wypożyczalniami, parkingami, itp.).
4. Zorganizowanie systemu monitorowania środowiska przyrodniczego obszaru Zalewu Wiślanego.
5. Likwidacja osadów dennych w miejscach przystosowywanych dla potrzeb sportów i rekreacji.
6. Ochrona wód powierzchniowych poprzez: rozbudowę oczyszczalni, z których Zalew odbiera wodę, budowę i organizację urządzeń do odbioru ścieków z jednostek pływających.
7. Poprawa gospodarki wodno–ściekowej i uregulowanie gospodarki odpadami we wszystkich gminach.
8. Zalesianie nieużytków i obszarów, których zalesienie poprawi stan środowiska naturalnego.

9. Stworzenie i stosowanie systemu warunków prawnych, organizacyjnych i ekonomicznych do przekształcenia osad położonych na południowym brzegu Zalewu, w osady wzorcowe, o dużych walorach turystyczno-wypoczynkowych (Kamienica Elbląska, Suchacz, Nabrzeże, Kadyny, Tolkmicko, Frombork, Nowa Pasłęka, Święty Kamień, Jagodno, itp.).
10. Modernizacja oczyszczalni ścieków we Fromborku, Nowym Dworze Gdańskim oraz wprowadzanie ograniczeń we wszystkich oczyszczalniach w odprowadzanej wodzie z zanieczyszczeń chemicznych.

VIII. ROZWÓJ INSTYTUCJI NA RZECZ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ; WSPOMAGANIE DZIAŁAŃ SAMORZĄDÓW LOKALNYCH

1. Organizacja samorządu rybackiego.
2. Organizacja samorządu turystycznego.
3. Organizacja sejmików (forum) przedstawicieli organizacji gminnych działających na rzecz rozwoju lokalnego.

Wykaz obejmuje zadania do realizacji przez samorządy gminne oraz zadania do realizacji przez samorządy wojewódzkie, administrację krajową i podmioty życia gospodarczego, ale wymagające wsparcia i zabezpieczenia prawno-organizacyjnego samorządów gmin lub szerokiego współdziałania realizatorów z samorządami gmin.

Wykaz jest otwarty i będzie sukcesywnie uzupełniany. Jego integralną częścią są zadania omówione przy celach bezpośrednich.